

**Strategia Ta
pentru Stabilitatea și Succesul Financiar
- cei 12 „S” ai banilor-**

Dragoș Barbălată

„Cea mai aplicată și practică carte de finanțe personale.”

Copertă: Irina Dițu
Corectori: Teodora Marcu
Irina Dițu
Tehnoredactare: Dani Iancu

Mulțumiri: Tanța Barbălată

Reproducerea parțială sau integrală a prezentei lucrări este strict interzisă.

Comenzi on-line: www.dragosbarbalata.ro
Comenzi prin e-mail: office@businessoflife.pro

Dragoș Barbălată, Strategia Ta pentru Stabilitatea și Succesul Financiar

Copyright © Dragoș Barbălată , 2013

CUPRINS

Cuvânt înainte	5
I. Secretele banilor	22
II. Sădește abundență și smulge „buruienile”	38
III. Stabilește obiective financiare!	51
IV. Salvează-ți banii de la înec.....	55
V. Spune Stop stresului financiar	65
VI. Scapă de datoriile mici	69
VII. Savurează un somn liniștit.....	72
VIII. Strategii simple pentru gestionarea banilor.....	77
IX. Sprint sau maraton?	82
X. Studiază banii	111
XI. Sus, tot mai sus! Dublează-ți venitul	115
XII. Spune DA unei vieți abundente!	120
Strategia pe scurt	123
Încheiere.....	124
Bibliografie	128

CUVÂNT ÎNAINTE

Era întuneric și frig afară. Era ora 5 dimineața într-o zi de iarnă. Sună alarma. Trebuie să se trezească pentru a merge la alergat. Se trezește pe jumătate și oprește ceasul. Tinde să adoarmă la loc, când ia o decizie - sare din pat și își spune: "Gata, de astăzi este o nouă zi".

Merge la alergat și aleargă 1 kilometru. A doua zi 2 kilometri, a 3-a zi 3 kilometri. Ajunge după 2 săptămâni să alerge 6 kilometri. Dar i se pare că nu este suficient pentru că obiectivul lui era să alerge un semimaraton de 21 de kilometri, peste o lună de zile. Așa că își propune să își testeze limitele, să vadă de ce este în stare și își stabilește obiectivul de a merge spre munte, pleacă din București și dorește să parcurgă 100 kilometri cu bicicleta în acea zi.

Așa că merge la Carrefour și își cumpără o bicicletă, dar nu orice fel de bicicletă, ci una de 400 lei, probabil făcută pe vapor, una din acelea la care este mai ușor să mergi pe jos decât să pedalezi.

Toate bune și frumoase până aproape de Ploiești, când îi cade lanțul, ghidonul se strâmbă de trebuia să îl țină la 30 de grade ca să meargă drept. Noroc că reușește să ajungă la un service și să se repună în mișcare. Și cu ultimele eforturi reușește într-un final, după multe peripeții, să parcurgă cei 100 de kilometri. Se cazează și nu se mai dă jos din pat două zile.

Apoi se întoarce cu mașina la București și își continuă antrenamentul de alergare. Aleargă 10 kilometri, după care în ziua următoare se

duce la fotbal. Iar la fotbal se întâmplă un lucru interesant. Datorită suprasolicitării mușchilor și a efortului intens din ultimele zile, face o mișcare bruscă... și înțepenește. Află ulterior că a suferit o ruptură musculară la gamba stângă.

După cum probabil intuiești, persoana despre care îți povestesc este cea care îți scrie acum din proprie experiență. Iar durerea pe care am simțit-o în acel moment a fost groaznică. Dar nu s-a comparat cu durerea de a nu mai participa la semimaraton și de a rata obiectivul pentru care muncisem atât.

Și i-am povestit despre aceasta unuia dintre mentorii mei din America, Nader Aschi (nume tipic de american, evident), care este o persoană foarte înțeleaptă, cu multă experiență de viață și care are o poveste fascinantă. După ce a ajuns milionar, a pierdut toți banii și a ajuns să locuiască pentru 4 luni într-o mașină. După care a construit totul din nou, de la zero, pe baze mult mai solide și a ajuns să facă mult mai mulți bani decât înainte.

Și mi-a spus „Nu așa se face Dragoș. Trebuie să faci pași mărunți și siguri, să pui câte o cărămidă în fiecare zi”.

Și eu în gândul meu „Pe asta n-am mai încercat-o. Hai să vedem”.

Și după aproape 6 luni în care n-am mai putut să fac niciun fel de sport, mi-am reluat antrenamentul, dar de data aceasta cu altă strategie, aceea de a crește treptat și în timp. Și astfel, anul trecut am reușit să alerg simimaratonul și să îmi îndeplinesc obiectivul.

Aceasta este experiența care m-a făcut să simt care este secretul pentru a reuși, anume: **să devin astăzi un pic mai bun decât ieri și**

măine să fiu un pic mai bun decât azi și de a face din asta un angajament pe termen lung.

Am aplicat acest principiu și în alte laturi ale vieții mele. Și am luat public speaking-ul, una dintre cele mai mari frici ale mele, o frică care mă paraliza când vroiam să vorbesc în fața oamenilor.

M-am întrebat „Care este persoana care trebuie să devin pentru a fi un public speaker de succes? Cum ar arăta acea persoană? Plină de energie, charismatică, să transmită emoții, să inspire oamenii, încrezătoare în sine, care vorbește publicului cu multe pasiune și plăcere. Wow: mi-ar plăcea să fiu o astfel de persoană! Atunci merită să-mi setez ca obiectiv să devin acea persoană și pe lângă asta voi deveni și un public speaker de succes”.

Dar cheia este mergând un pic mai departe de aici, de setarea unui obiectiv, este atunci când nu faci din asta un obiectiv, ci un stil de viață, îți iei un angajament pe termen lung că devii azi un pic mai bun decât ieri și mâine un pic mai bun decât azi.

Această perspectivă m-a făcut pe mine să trec peste cea mai mare frică a mea, cea de a vorbi în public și peste unele experiențe după care am zis că n-o să mai vorbesc niciodată în fața oamenilor.

Una din aceste experiențe care m-au marcat a fost în urmă cu doi ani, la lansarea unui proiect, când a trebuit să prezint proiectul în fața a mulți jurnaliști și oameni de afaceri. Era o atmosferă foarte oficială, apăsătoare și eu simțeam cum mă sufoc și tremuram din tot corpul.

Cum am ajuns să trec peste acest moment? Și cum am reușit ca numai în patru luni de la primul meu seminar, să ajung să fiu invitat ca

speaker la Business Days, cel mai mare eveniment de business al anului? Și chiar la multe ediții consecutive de atunci? Și să împart scena cu unii din cei mai buni speakeri din România precum Andy Szekely, Lorand Szasz, Sebi Burcaș, Marius Ghenea și mulți alții.

Angajamentul că mâine o să fiu mai bun decât azi și chiar dacă am mai dat-o în bară sau dacă azi o dau în bară, nu contează, pentru că nu am cum să eșuez și știu că mâine voi fi mai bun decât azi și pe termen lung cu siguranță voi reuși să fiu un speaker mai bun.

Pentru mine aceasta este cheia: de a concura cu mine însumi, de a participa la un concurs, nu pentru că vreau să dovedesc că sunt mai bun decât alții, ci să văd ce pot învăța din această experiență pentru a deveni eu mai bun.

Michael Jordan, poate cel mai bun basketballist al tuturor timpurilor, a fost întrebat care a fost secretul succesului lui, iar răspunsul său a fost: „am cerut de la mine în fiecare zi mai mult decât oricine altcineva”.

În sport, în public speaking și în viață, secretul este fix același: **fii mai bun astăzi decât ai fost ieri și mâine un pic mai bun decât ești azi** și fă din asta un stil de viață.

Bine, bine, dar o să mă întreb ce legătură are asta cu banii? Are o foarte mare legătură pentru că finanțele personale sunt în proporție de 80% obiceiuri, comportamente și psihologie și numai 20% strategii concrete, tehnici de gestionare a banilor și atunci obiceiurile pe care le avem, modul în care gândim ne determină în proporție covârșitoare relația cu banii și în ultimă instanță suma de bani pe care o avem.

De ce am ales să scriu această carte?

De ce am ales să scriu această carte? Pentru că am observat în jurul meu multe persoane care nu-și trăiesc viața pe care o merită din cauza banilor sau mai exact a lipsei banilor, a grijilor pentru plata facturilor, a ratelor la bancă, a nesiguranței că dacă își pierde jobul viața lor s-a terminat.

E clar că banii ne afectează fiecare plan al vieții noastre de la cel relațional, la cel emoțional, fizic, chiar și familial. Așa că pentru o viață împlinită avem nevoie să nu ducem lipsa banilor.

Banii sunt poate cel mai sensibil subiect de discuții. Oamenii preferă să discute despre sex mai degrabă decât despre bani. Și cu toate astea banii nu sunt decât un mijloc de schimb, acesta este rolul lor economic. Punem atâta importanță pe bani datorită asocierilor și interpretărilor pe care le dăm banilor.

Am o întrebare pentru tine. Cine are controlul asupra banilor noștri? De multe ori primesc răspunsul: Noi, bineînțeles! Oare? Atunci când plătim impozitele către stat, avem oare controlul dacă să facem asta sau nu? Sau când plătim rata către bancă, avem opțiunea să o plătim sau nu? Poate că da, poate că nu? Dar când vedem reclame care ne împing să cumpărăm impulsiv lucruri de care nu avem nevoie? Sau cât de mult ne influențează criza economică? Eu cred că rolul educației financiare este tocmai acesta, ca noi să luăm controlul într-o măsură cât mai mare asupra banilor noștri și să nu mai lăsăm factori externi să ne determine viața financiară.

E unul din domeniile în care trebuie să ai cunoștințe și în care nu vrei să lași un expert să decidă pentru tine. Experții te pot sfătui, dar tu trebuie să poți lua decizia pentru că nimănui nu-i pasă mai mult de banii tăi decât ție.

Educația financiară și cum să gestionăm finanțele personale nu se învață în școală. În școală suntem învățați cum să facem bani pentru companii în cel mai bun caz, dar nu pentru noi. Ce vreau să vă împărtășesc sunt anumite principii și strategii legate de bani pe care le-am învățat de la mentori și profesori precum Suze Orman, T.Harv Ecker, Robert Kyiosaki, Jim Rohn, David Bach și mulți alții pe care i-am studiat, dar și din experiențele mele personale legate de bani, atât succese (și o să îți povestesc la partea de investiții cum am făcut 60.000 EURO dintr-o investiție în 2 ani de criză) cât și greșeli și eșecuri învățate pe propria piele, pe care vreau ca tu să le eviți. Cred că este datoria mea să împărtășesc cu tine acest mesaj, această strategie, pe care dacă o vei aplica îți va transforma viața financiară și îți va da libertatea să trăiești viața pe care o meriți. Cartea abordează banii atât din punct de vedere al strategiilor concrete de gestiune a lor, dar și din punct de vedere psihologic, al jocului interior al banilor, care după părerea mea ne influențează inconștient în proporție covârșitoare viața financiară.

Despre mine

Am avut oportunitatea de a gestiona bani mulți, atât pentru companiile la care am lucrat, cât și pe cont propriu.

Mi-am deschis prima oară portofoliul la bursă, de pe vremea când lucram la BCR și administram investițiile BCR-ului pe piața de capital. Dădeam ordine brokerilor să cumpăram titluri și așa m-am prins eu cum e cu bursa. Mi-am făcut și eu cont și am obținut în perioada respectivă randament de peste 100% pe an, în anii 2004 -2005. E adevărat că nu aveam sume mari, câteva mii de dolari.

Apoi am lucrat într-un private equity - am învățat despre real estate și cum să cumperi dealuri în real estate - am cumpărat o clădire în centrul Târgoviștei deținută de o firmă la un preț incredibil și am văzut cum se poate negocia. Am participat la o licitație pentru un teren în Craiova, unde acum au construit un mall - și am văzut iar ce înseamnă de fapt valoarea în imobiliare. Și așa mi-am vândut eu apartamentul în 2008, chiar înainte de criza - am ținut banii la bancă, cu dobânzi și de 24% pe an, iar atunci beneficiam și de scutire de impozite pe venituri din dobânzi.

La capitolul de investiții o să discutăm mai în detaliu ce poți face, în ce poți investi și care sunt pașii în investiții.

La Deloitte am lucrat pe partea de M&A - tranzacții de companii și am avut oportunitatea să văd lucrurile din altă perspectivă, mult mai de ansamblu și să înțeleg anumite fenomene economice, cum să evaluez companii și modele de determinare a prețurilor.

Între timp am studiat în State, la George Washington University, una din cele mai bune universități de acolo unde am învățat și înțeleș unele principii de finanțe și investiții pe care aici nu le-am prins în 8 ani de facultate (da, am făcut 2 facultăți în paralel, că nu degeaba am capul mare - la propriu).

Acum 3 ani am decis să îmi dau demisia din corporații și am trecut pe cont propriu, pe antreprenoriat. Și am încercat multe, de la firmă de consultanță financiară la asigurări, la firmă de organizare de evenimente, la un ONG, etc. Am învățat multe în ultima perioadă și cred că experiențele acestea au fost cel mai bun MBA pe care îl puteam urma. Toate aceste experiențe m-au făcut să îmi dau seama care este drumul meu și sunt foarte încântat că l-am găsit și o să îl împărtășesc un pic mai jos.

Dar ce mă preocupă în ultimul timp este partea de obiceiuri și cum să îmi creez și să îmi accentuez unele obiceiuri constructive legate de finanțele personale. Pentru că finanțele personale și modul cum ne gestionăm viața financiară este determinată în proporție de 80% de obiceiurile pe care le avem și numai 20% de strategiile concrete de management al banilor: de modul în care cheltuim, economisim, obiceiuri de studiu al banilor, obicei de a lucra la relația cu banii (partea mai voodoo cum o numesc eu).

Am ales acest drum de a-i inspira pe oameni să devină mai buni și să-și trăiască viața pe care o merită pentru că mi-am dat seama, după multe experiențe, că asta este misiunea mea și pentru că numai așa este sustenabil pentru a crea o societate mai bună, începând de

la individ. Prin proiectele sociale pe care le-am derulat ani în șir, am ajutat punctual foarte mulți oameni, dar pe perioade determinate și impact limitat. Dar dacă îi inspiri și îi ajuți pe cei din jur să devină mai buni, să-și pună în valoare potențialul, atunci le schimbi viața pentru totdeauna.

Câți bani vrei cu adevărat?

Nu mă refer la suma pe care ți-o dorești, ci la suma pe care este musai să o ai. Adică pentru ce sumă ești dispus să plătești prețul: timp, energie, creștere personală, investiție în mintea ta și în abilitățile tale, dedicare și perseverență?

Exemplu: - Îmi doresc să învăț să dansez tango? Aș putea să învăț? Da! Sunt dispus să plătesc prețul? --- Nu! Nu sunt dispus să investesc sute de ore în asta.

Dacă vrei să devii bogat, trebuie să dedici zece mii de ore pentru asta, să înveți știința de a face bani. Ideea e că 10.000 de ore oricum vor trece. Depinde ce vei face cu ele.

Ziceam că pentru a deveni bogat ai nevoie de 10.000 ore de studiu și aplicare a principiilor banilor. Cartea asta îți va aduce câteva sute de ore pentru că este produsul studiului meu concentrat al banilor de câteva mii de ore. Din acest motiv și pentru că în câteva ore poți beneficia de sute de ore de studiu, cred că este o investiție foarte bună.

Obiceiurile ne determină viitorul

Cheltuiești toți banii pe care îi câștigi lunar? Ai un venit ok, dar nu reușești să economisești? Trăiești cu speranța că ți se va mări salariul și atunci vei pune ceva de-o parte?

Pot să-ți prezic viitorul! Nu se va întâmpla!

De unde știi? Pentru că obiceiurile ne determină viitorul. Ce facem azi ne creează ziua de mâine. Ca să îți schimbi viitorul trebuie să-ți schimbi obiceiurile de azi. Este cel mai greu la început pentru că e nevoie de cea mai mare cantitate de energie. Așa cum împinge un bulgăre mare zăpada la vale, pe măsură ce prinde viteză, devine mai mare și tot mai ușor de învârtit pentru că folosești legea momentului.

„Obiceiurile sunt mecanismul creierului de a economisi energie.”

O să vedem în cadrul strategiei care sunt cele mai importante obiceiuri care să ne susțină în atingerea stabilității financiare.

Poate am fost un pic dur, dar scopul meu nu este să îți fiu prieten, scopul meu este să îți fiu cel mai bun prieten. Și pentru asta trebuie să îți spun franc cum stau lucrurile.

O să împărtășesc cu tine în această carte strategia pentru stabilitatea și succesul tău financiar, dar înainte de toate este esențial să găsești “de ce-ul” în tine. De ce este important pentru tine să ai succes?

Pentru mine a fost că nu mai suportam să fiu mediocru. Simțeam că viața mea înseamnă mai mult și faptul că nu aveam puterea emoțională să reușesc să fac pasul mă frustra la maximum, până la depresie.

Și am dat de fundul sacului. Au mai trecut multe luni de atunci până când am făcut pași mici și siguri către persoana care am devenit azi. N-a fost ușor, dar “de ce-ul” meu mi-a dat puterea să fac schimbările necesare în mine, în mintea mea și în obiceiurile mele.

Trebuie să găsești „de ce-ul tău”. De ce vrei să devii bogat? Este pentru a-ți satisface poftele și dorințele? N-o să devii niciodată astfel.

I-am întrebat pe mai mulți oameni de succes cum au devenit bogați și răspunsul lor a fost frica, frica de a fi sărac. Acesta a fost „de ce –ul” lor, o emoție care i-a afectat tare în copilărie și pe care au folosit-o ca și combustibil.

Vestea bună este că pentru a avea siguranța financiară nu este nevoie să ai un “de ce” foarte puternic. Nu trebuie nici măcar să ieși foarte tare din zona ta de confort.

Iar „Strategia pentru stabilitatea și succesul financiar” îți oferă exact acești pași simpli pe care trebuie să-i faci.

Pentru a fi bogat însă, trebuie să ieși maxim din zona de confort, iar asta nu este pentru toată lumea.

Tu cât de mult vrei să devii bogat?

Am o întrebare pentru tine: Pentru ce îți dorești mai mulți bani? Te invit să scrii pe o foaie de hârtie 5 - 10 lucruri pentru care îți dorești mai mulți bani.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

Apoi alege unul dintre ele și descrie de ce este important pentru tine și cum te va face să te simți?

Îți vei da seama că vrei mai mulți bani nu pentru bani în sine și nici măcar pentru lucrurile în sine pe care le cumperi, ci pentru modul în care te simți prin ele.

„Banii sunt un mod narcotic de a-ți schimba starea emoțională.”

Crezi că ai putea obține sentimentele respective și în alt mod?

De multe ori vei constata că răspunsul este da. De ce e importantă întrebarea asta? Nu pentru ca să conștientizăm că nu avem nevoie de bani, ci ca să ne detașăm emoțional de bani. Asta este cheia: să îți dorești ceva, dar fără atașament și atunci îl vei putea obține mult mai ușor.

La fel este cu orice aspect, latură a vieții noastre: relațiile, jobul etc. Cum e atunci când îți place de un băiat sau de o fată și nu este reciproc de la început sentimentul, dar îți dorești să fii cu persoana respectivă și o pui pe un piedestal în mintea ta? De multe ori nu-ți iese pentru că ești prea încordat, iar lucrurile se întâmplă firesc atunci când există relaxare și nu avem atașament față de rezultatul final. Deși ne dorim foarte tare acea persoană, dacă reușim să ne punem în starea că e ok fie că suntem cu ea, fie că nu, astfel avem șanse mult mai mari de reușită.

Banii nu sunt decât un mijloc de schimb, acesta este rolul lor economic. Punem atâta importanță pe bani, datorită asocierilor și interpretărilor pe care le dăm banilor.

Dar banii nu sunt decât un mijloc de a schimba un bun sau serviciu cu altul. Banii trebuie să circule. Ne este teamă că vom rămâne fără ei și ținem cu dârzenie de ei, fără să ne dăm seama că astfel că blocăm prosperitatea în viața noastră.

O bună perioadă de timp am avut credința că dacă am bani puși deoparte pe care să îi țin bine, o să fiu în siguranță. Și la un moment dat în viața mea, după ce am câștigat destui bani și „m-am retras”, adică mi-am luat ca full time job dezvoltarea personală, credeam că mă pot descurca suficient din banii adunați, fără să pun banii să circule. Și mi-am dat seama că asta nu mă face decât să stagnez la un anumit punct. Și a trebuit să ies din zona asta, să pun banii să circule, să creez valoare pentru ca și mai mulți să vină la mine. Mi-am depășit astfel frica de a-i putea pierde și am realizat că despre asta este vorba, numai așa poți atrage prosperitatea, atungi când nu ești atașat de bani.

Dacă ni-i dorim, dar fără atașament emoțional, îi vom atrage mult mai ușor în viața noastră. Asta nu înseamnă că nu trebuie să acționăm. Dar dacă acționăm cu înverșunare și încrâncenare îi vom îndepărta.

Sunt mai multe modalități de a deveni bogat, printre care să câștigi la loto, să spargi o bancă, să te căsătorești cu cineva bogat sau altele de genul acesta. Din punctul meu de vedere, sunt două modalități doar: timp și educație financiară.

Pentru fiecare individ este o alegere personală între una sau alta din căi sau o combinație între ele. De aceea e important să înțelegem

care sunt strategiile și cum putem folosi pârghia banilor pentru a crea mai mulți și atunci când noi dormim.

Cu toate astea, mulți dintre noi nu sunt dispuși să plătească prețul pentru niciuna din variante și prețul nu este întotdeauna exprimat în bani. Ideea e că nu poți obține foc fără să pui lemnele în sobă. Tot așa nu poți ajunge bogat fără să plătești prețul înainte! Da! Prețul se plătește întotdeauna înainte. Asta trebuie să înțelegem și să facem.

De ce pastilele de slăbit fac atâția bani? Pentru că oamenii vor să slăbească fără să plătească prețul. Suntem programați să ne dorim rezultate rapide, mai ales în era aceasta a vitezei în care totul ne este la un click distanță. Dar pentru a obține ceea ce ne dorim, într-un mod sustenabil este nevoie de disciplină. Da, cred că cheia pentru a deveni bogat, pentru a lua controlul asupra banilor tăi este ca în primul rând să ieși controlul asupra ta, asupra emoțiilor tale.

Majoritatea oamenilor vor să devină bogați, dar nu vor să plătescă prețul.

Vrei mai mulți bani? Pe naiba! Vrei ceea ce banii îți aduc și nu decât niște hârtii cu poze pe ei cu oameni defuncți. Banii sunt o energie. Vrei emoțiile pe care banii ți-i aduc din ceea ce faci cu ei și nici măcar lucrurile în sine pe care le cumperi cu bani.

Ironia legată de bani e următoarea: pentru a avea bani trebuie să-ți controlezi emoțiile. Adică să te simți bine înainte de a avea bani. Apoi banii vin automat pentru că îi vei atrage. Și întrebarea e, dacă oricum eu mă simt bine și fără bani, atunci ce nevoie mai am de ei? Asta e ironia banilor! 😊

Pentru că suntem atât de diferiți ca și principii, valori, mod de a percepe lumea, cea mai importantă și unică „rețetă” este să te simți bine în ceea ce faci cu banii. Adică să faci acele lucruri care te fac să te simți puternic și că acționezi în concordanță cu valorile tale. Din acest motiv consider că nu există o rețetă generală pentru toată lumea. Adică, așa cum sfătuiesc majoritatea consilierilor financiari, principiul “economisește pentru zile negre” se aplică oamenilor pentru care nevoia de siguranță este principală și foarte mare. Pentru persoanele pentru care nevoia de varietate, de creștere este mai mare, este mult mai important să pună banii în mișcare, să le dea o utilizare, pentru că acest lucru le va aduce o satisfacție mult mai mare și recunoaștere.

Și cum noi vrem banii nu pentru ei în sine, nu pentru niște hârtii, ci pentru emoțiile și satisfacțiile pe care ni le aduc, e clar cât de diferit vom utiliza banii.

E foarte subtilă deosebirea, dar cred că face toată diferența.

Cu toate astea consider că există un teren comun și că sunt câteva strategii pe care aproape oricine le poate aplica pentru a avea o relație mai bună cu banii.

„Strategia ta pentru stabilitatea și succesul financiar” te ghidează în acest proces al atragerii banilor în viața ta, într-un mod simplu, foarte eficient, făcând câte un pas mic care să aducă și mici rezultate, tocmai pentru a te ține pe drum și a nu renunța, pentru că nu-i așa, dacă nu vedem rezultate oricât de mici, dacă nu vedem progresul, credem că nu funcționează și renunțăm. Așa suntem construiți și până la un punct e normal să fie așa. Sunt totuși unele cazuri când trebuie să

ne încredem că lucrurile funcționează, că facem progrese, chiar dacă rezultatele nu sunt vizibile. Așa este și povestea copacului de bambus. Cel care îl sădește trebuie să aibă credința că el va răsări și îl udă, are grijă de sămânță timp de 5 ani, până să iasă primul firicel, pentru ca apoi în doar câteva luni să crească la 3 metri înălțime.

Vei vedea că strategia este formată din 12 „S” *simple* și clari pe care trebuie să-i urmezi și să-i faci parte din rutina ta, pentru ca să-ți formezi noi obiceiuri care te vor duce către stabilirea și succesul financiar. Finanțele personale sunt simple, sunt câțiva pași pe care dacă îi aplici, rezultatele vor veni cu siguranță.

Îmi doresc ca această carte să fie începutul unei noi etape în viața ta financiară, o etapă în care să ai controlul asupra banilor tăi și să trăiești viața pe care o meriți!

I. SECRETELE BANILOR

„Cum gândim și ce simțim în legătură cu banii determină în ultimă instanță cât de mulți vom avea”

Suze Orman.

A. Legile banilor

1. Legea cauzei și efectului

Este cea mai puternică lege din Univers. Și este la fel de prezentă precum și legea gravitației, fie că dorim noi sau nu. Ce spune? Spune că pentru fiecare efect există o cauză.

Ai auzit de legea atracției? Crezi în legea atracției? Aceasta spune că atragi în viața ta oamenii, situațiile și evenimentele conforme cu gândurile tale dominante. Legea atracției este o sublege a legii cauzei și efectului.

Eu interpretez legea atracției în felul următor: toate lucrurile și bune și rele, posibilități, oameni, idei, evenimente, vin către tine în același timp. Doar că tu le percepi doar pe cele care sunt în rezonanță cu ceea ce simți, cu emoțiile tale din momentul respectiv.

„Cum gândim și ce simțim în legătură cu banii determină în ultimă instanță cât de mulți vom avea.” Suze Orman

Modalitatea de a avea ceea ce îți dorești este să te pui în starea și să trăiești emoția respectivă înainte de a se întâmpla. De aceea

spunem că trebuie să te simți ca și cum ai avea banii înainte să îi ai, pentru a putea să îi atragi. E ironic, pentru că atunci când simți deja emoția respectivă nici nu mai ai nevoie de bani, pentru că de fapt noi ne dorim banii pentru emoțiile pe care ni le aduc ceea ce cumpărăm cu ei, și nu pentru hârtiile în sine. Și tocmai când deja simți asta, surpriză, vin și banii.

La fel este și cu suma de bani pe care o avem în viața noastră - ne concentrăm pe ea și suntem dezamăgiți că nu este pe cât de mare vrem noi, când uităm să privim la cauzele care ne determină suma respectivă.

Ce este interesant la această lege este că trebuie întâi plătit prețul (cauza) și abia apoi vine rezultatul (efectul). Noi de multe ori așteptăm să ni se mărească salariul și zicem că apoi vom lucra mai bine, vom fi mai productivi și implicați. Nu funcționează așa. Trebuie întâi plătit prețul! Pune lemnul întâi, nu te aștepta să fie foc altfel!

O să îți spun o poveste despre cum, de fapt, ne putem crea starea de siguranță și credința că avem bani chiar și înainte să îi dobândim.

Era un om de afaceri care se afla într-o situație foarte proastă financiar, toate contractele îi mergeau prost și era pe punctul de a renunța la tot și de a accepta falimentul. Și în seara dinainte să anunțe acest lucru, se duce la o plimbare în parc să își adune gândurile. Și mergând prin parc se întâlnește cu un domn în vârstă, bine îmbrăcat, care văzându-l în starea respectivă îl întreabă „Bună seara, de ce sunteți așa abătut?”. Omul de afaceri răspunde: “Nu are sens să discut, nu mai există oricum nimic ce aş putea face..”. “Și dacă tot nu

aveți ce pierde, de ce nu vreți măcar să vă eliberați de povară”, îi replică domnul. Apoi, omul de afaceri îi povestește situația disperată în care se afla. Și spre surprinderea lui, bătrânul scoate din buzunar un cec, îl înmânează omului de afaceri căruia îi spuse “Ne întâlnim aici, fix peste un an să îmi înapoiați banii” și dispăru în noapte.

Când se uită la cec, omul de afaceri vede că era un cec de 1 milion de dolari și era semnat J. D. Rockefeller. În prima fază crede că e o farsă, dar apoi își amintește că umbla zvonul că miliardarul face astfel de acte caritabile și susține oamenii la greu.

Astfel se hotărăște să folosească această șansă și să mai dea o șansă afacerii sale.

Puse cec-ul în seif, știind că poate apela la el oricând are nevoie și începe de ziua următoare să dea un nou suflu afacerii. A renegociat contractele și termenii, a atras noi colaboratori și parteneri, și după numai câteva luni a repus afacerea pe picioare, fără să cheltuiască un bănuț din cec-ul primit.

Așa că după ce a trecut anul, abia aștepta și merge în parc, la locul stabilit pentru a-i povesti domnului Rockefeller minunea sa și să îi înapoieze cec-ul nefolosit, fiind mândru de acest lucru.

Ajuns în parc, apare imediat și bătrânul, dar când se apropie, o asistentă îl apucă pe bătrân de braț, cerându-i scuze omului de afaceri. „Ne pare rău dacă v-a creat dificultăți. Își tot închipuie că este Rockefeller și vrea să ajute oamenii”. Și dispăre cu bătrânul înapoi către ospiciu.

De multe ori nu este nevoie să avem 1 milion de dolari ca siguranță,

ci doar credința că vom reuși oricum și vom atrage banii către noi mult mai ușor.

„Simte prosperitatea în minim 51% din gândurile dintr-o zi”. Asta mi-a zis David Culbertson. Dacă treci de acest prag , prosperitatea va ajunge în viața ta. Primul pas pentru a face acest lucru este să ne conștientizăm gândurile cât mai des. E un mușchi care se dezvoltă și care este de fapt cel mai important mușchi din viața noastră – e mușchiul care ne poate pune în stările emoționale potrivite, din care putem obține rezultatele dorite, pentru că nu-i așa, „când Ești în stare, Ești în stare!”

Întrebarea pe care probabil ți-o adresezi este cum mă pot gândi la prosperitate când eu nu am bani suficienți? Ce este suficient? Niciodată nu vor fi suficienți, pentru că atunci când vom ajunge la un obiectiv, ne vom dori mai mult. Niciodată nu vom fi mulțumiți. Și dacă înțeleg asta, de ce să nu fiu mulțumit ACUM? Chiar înainte să am în plan fizic banii respectivi? Această detașare creează canalul, deschide drumul către abundență din viața ta.

Folosesc abundență și prosperitate pentru că aș voin să clarific diferența dintre ele: prosperitatea este o stare interioară, care se poate manifesta și fără a avea lucrurile respective în realitatea fizică. Și consider că este condiția pentru a avea și abundență, adică a se materializa prosperitatea și în plan fizic.

Timpul necesar pentru materializare este direct proporțional cu forța credinței și cu energia pe care o aloci acestui scop. Cu cât focul interior și acțiunile tale sunt mai puternice, cu atât timpul va fi mai scurt.

2. Legea corespondenței

Cum e în interior așa este și în exterior. Lumea noastră exterioară este o reflexie a lumii noastre interioare.

Adică ce rezultate avem în exterior: casa, jobul, relațiile, banii, etc. sunt determinate de modul în care gândim, convingerile care le avem, comunicarea noastră interioară și așa mai departe. Dacă voim să schimbăm ceva în exterior, trebuie să începem cu lumea interioară.

Îmi place mult extrapolarea lui Paul McKenna: „Gânditor bogat vs. Gânditor sărac”, făcând aluzie la faimoasa carte a lui Kyosaki „Tată bogat, tată sărac”. „Bogăția este produsul abilității omului de a gândi”.

Din acest motiv oamenii bogați, chiar dacă pierd toți banii, îi vor putea face la loc înapoi de la zero, pe când cei care câștigă la loto ajung să piardă toți acei bani în mai puțin de trei ani sau chiar să ajungă în datorii mai mari decât inițial.

3. Legea milionului de dolari

Te întrebam mai devreme dacă îți dorești 1 milion de dolari. Întrebarea mea pentru cei care își doresc 1 milion de dolari este următoarea: în cât timp îi vei pierde? La ce mă refer: Statisticile arată că marea majoritate din cei care câștigă la loto marele pot, pierd tot ceea ce au câștigat în mai puțin de 5 ani. Ba chiar mai mult, unii dintre ei ajung să aibă datorii mai mari decât înainte.

De ce se întâmplă asta? – Pentru că nu suntem pregătiți pentru acești bani. Jim Rohn spunea foarte frumos: „Stabilește-ți un obiectiv

de a câștiga 1 milion de dolari, dar nu pentru suma în sine, ci pentru **persoana care trebuie să devii** pentru a avea 1 milion de dolari - **persoana care trebuie să devii** din punct de vedere emoțional, mental, fizic și spiritual!”

Despre asta este educația financiară - despre cum să ne gestionăm mai bine aceste planuri: Fizic, Mental, Emoțional și Spiritual.

- B (ucurie)- Planul Spiritual - Recunoștință și Donat
- A (titudine) - Planul Emoțional: Relația cu banii
- N (ărav) - Planul Fizic: Strategiile de economisire, investiții etc.
- I (nformații) – Planul Mental: Convingerile, obiceiurile, tu! (primul pilon și cel mai important în educația financiară) - Cum să livrezi mai multă valoare!

Aceste planuri se vor regăsi în cadrul strategiei și vor fi oferite metode pentru a le îmbunătăți.

4. Legea comportamentului și disciplinei

Care este diferența între oamenii obișnuiți și oamenii de succes? În ciuda faptului că și oamenii de succes preferă să facă ce e ușor și distractiv, se disciplinează să facă mai întâi ce este greu și necesar.

Asta înseamnă amânarea plăcerii (delayed gratification): una dintre caracteristicile esențiale ale oamenilor de succes - vezi „Think & Grow Rich” - N. Hill.

Ce înseamnă disciplina? Să faci ce trebuie să faci, când trebuie să faci, fie că ai chef sau nu.

Disciplina te face să devii mai puternic, iar atunci când ești mai

puternic ești mai în control și atragi banii mai ușor în viața ta. Crești astfel plafonul la care sunt limitate finanțele tale.

5. Legea investițiilor - Cel mai ușor lucru legat de bani este să îi pierzi.

Regula clasică a investițiilor spune că riscul și randamentul sunt corelate. Adică, dacă îți asumi un risc mic și randamentul așteptat va fi mic. Și invers: dacă îți asumi un risc mare și randamentul așteptat va fi pe măsură.

Banii sunt o parte din viața ta pentru că reprezintă timpul pe care l-ai petrecut pentru a-i face și din acest motiv trebuie să îi tratezi ca atare.

De aceea este important să urmezi pașii și să nu sari etape în piramida investițiilor, adică investește întâi în cunoscut înainte de a investi în necunoscut. Investește în lucruri pe care le înțelegi și unde ai educație și experiență.

La capitolul de investiții o să discutăm care este prioritatea (piramida) investițiilor, pașii de urmat.

Ca să poți trece la un nivel următor, va trebui să plătești pentru asta, chiar să pierzi niște bani, pentru că de obicei când se întâlnesc oamenii cu experiență cu cei cu bani, cei cu bani pleacă cu experiență, iar cei cu experiență pleacă cu banii. Așa că va trebui să îți plătești educația, dar important este cum o faci, cu ce sumă și ce înveți din asta, dar mai ales să o realizezi în mod conștient.

B. Miturile banilor

1. Am nevoie de mulți bani pentru a face bani.

Avem multe exemple de oameni care au devenit extrem de bogați, pornind de la zero.

Tempelton, care este unul din cei mai mari investitori ai tuturor timpurilor și fondatorul fondurilor de investiții Franklin Tempelton, a fost întrebat cum a ajuns să facă averea asta.

Răspunsul a fost că încă din vremea când avea un venit foarte mic avea obiceiul de a economisi 50% și a cheltui 50% din venit.

Apoi a trecut la 70% economii pentru investiții și să se descurce cu restul de 30%.

Kyiosaki, renumit pentru “Tată bogat, tată sărac”, dar și pentru investițiile sale, a început cu soția lui să trăiască cu 10% din ce câștigau și să investească 90%.

A meritat efortul? Aș zice că da.

Pleacă de la mitul că pentru a deveni bogați trebuie să câștigăm mai mult. De obicei, cresc și cheltuielile la fel, pentru că suntem oameni și avem emoții și pe asta se bazează și campaniile de marketing – să cumpărăm prin intermediul emoțiilor lucruri de care nu avem nevoie pentru a impresiona persoane care nu contează.

În era industrială era nevoie de bani pentru a lansa o afacere pentru că majoritatea erau intensive în capital, dar astăzi, în era informației, e suficientă o idee și datorită internetului poți să ajungi cu ea la mii și milioane de oameni, fără costuri mari.

2. *O să economisesc când voi câștiga mai mult. Ca să am mai mulți bani trebuie să îmi cresc venitul.*

Vreau să îți spun o scurtă povestioară. Este despre o veche prietenă de-a mea, Maria. Maria lucrează într-o bancă și are un salariu foarte bun. Într-o zi, mă întâlnesc cu Maria și mă întreb: “Dragoș, eu nu reușesc să economisesc, cheltuiesc toți banii pe care îi câștig luna de lună. Ce ar trebui să fac?” O întreb: “Maria, spune-mi te rog, dacă ai câștiga mai mult, crezi că ai economisi?”

“Da, bineînțeles” îmi spune Maria.

“Hai să te întreb altceva: în trecut, a existat o situație în care câștigai mai puțin decât câștigi acum?” “Da, mi s-a mărit salariul. Dar unde vrei să ajungi cu asta?”

“Dacă înțeleg corect, acum deși câștigi mai mult decât câștigai în trecut, cu toate astea nu economisești. Ce te face să crezi că atunci când ți se va mări salariul vei economisi?”

Nu avem o problemă de venit. Avem o problemă cu cheltuielile.

Și aș mai vrea să îți dau un exemplu, cel al bunicilor mei. Sunt niște oameni simpli și minunați. Ei au o pensie de 400 lei fiecare, dar nu știu cum fac că nu numai că se descurcă cu pensia asta în București, dar le și rămân bani. Am fost surprins că atunci când mi-am cumpărat casa mi-au dat 1000 lei ca să îmi iau frigider. Am încercat eu să refuz, dar nu am avut încotro. Dar cel mai tare am fost șocat atunci când m-au rugat să merg cu ei la bancă să își depună economiile. Am crezut că o să pună și ei câteva milioane și mare mi-a fost surprinderea când aveau peste 15.000 lei. De unde? Din 4 milioane pensia?

Ce vreau să spun cu povestirile acestea este că economiile nu au legătură cu suma de bani pe care o câștigăm, ci cu modul în care ne gestionăm finanțele. Iar obiceiul de a economisi este unul de bază în a lua controlul asupra vieții tale financiare.

3. *Time is money.*

Am văzut acum ceva timp un film SF în care banii erau timp, efectiv. Fiecare om avea la mână un ceas care arăta câte ore mai are de trăit și în același timp tot ce cumpăra, de la mâncare până la mașini și case, se plătea cu timpul pe care îl avea la ceas. A fost o schimbare de percepție interesantă pentru mine.

Din punctul meu de vedere, afirmația lui Ben Franklin că „Time is Money” este un pic depășită astăzi. Pentru că dacă ar fi așa, cum toți oamenii au același timp la dispoziție, 24 de ore pe zi, ar însemna ca toți să câștigăm la fel. Lucru care știm prea bine că nu se întâmplă.

Cum este posibil că o persoană să câștige 1.000 lei pe lună, iar alta să câștige 100.000 lei pe lună?

Care este diferența? Consider că diferența constă în valoarea și energia pe care o aduci celorlalți.

„Nu ești sărac că nu ai suficient timp, ești sărac că nu aduci suficientă valoare celorlalți.”

Banii nu sunt un bun, ci un mijloc de schimb, la fel cum este și timpul și energia. Din acest motiv, consider că banii sunt energie.

Dacă agreem că Banii = Energie = Valoarea pe care o aduci în piață, nu ai bani pentru a investi? Atunci investește Energie. Și atunci între-

barea se pune cum ne creștem energia și valoarea? Asta este unul dintre subiectele principale pe care le abordăm în programul Școala Vieții. (<http://www.businessoflife.pro/project/scoala-vietii>).

4. *Ca să fac mai mulți bani trebuie să muncesc mai mult. Da, dar nu chiar.*

Cunoști persoane care oricât de mult ar munci tot tind să aibă probleme cu banii? Eu cunosc și acum îmi este din ce în ce mai clar de ce se întâmplă acest lucru.

Cu toții avem un anumit **tipar financiar**, sau o imagine despre cât de mult credem în interiorul nostrum că merităm. Dacă tu consideri că ești o persoană care merită să câștige 500 euro, atât vei câștiga. Dar atenție, nu ma refer la cât îți dorești conștient, ci inconștient, care este de fapt identitatea ta. Este o anecdotă foarte drăguță cu **scorpionul și broscuța**, care ne spune ce înseamnă puterea identității.

Anecdota spune că era un scorpion care voia să treacă un lac pe partea cealaltă și vede o broscuță.

Broscuțo, ești drăguță să mă treci și pe mine în spatele tău în partea cealaltă a lacului?

Crezi că sunt proastă? Scorpionii înțepă broscuțele și le omoară. Nu aș face niciodată asta.

Of, se vede că gândești cu mintea ta de broscuță mititică. Dacă te-aș înțepa pe lac și ai muri, m-aș scufunda și eu și aș muri, cum crezi că aș face asta? Nu are logică. Broscuța sta un pic și se gândește, după care acceptă să îl treacă lacul pe scorpion.

La mijlocul lacului, bineînțeles, scorpionul o înțeapă pe broscuța, care în timp ce veninul își face efectul și începe să se stingă, îl întreabă pe scorpion. De ce ai făcut asta? Acum o să mori și tu!

Pentru că sunt un scorpion. Și scorpionii înțeapă broscuțele!

Ceea ce credem cu tărie că suntem, asta ne va face să acționăm în concordanță, indiferent de circumstanțe sau riscurile la care ne supunem.

Astfel, trebuie **să crezi cu tărie că meriți suma** pe care ți-o dorești, că ești în Identitatea ta o persoană care merită să câștige atât cât vrei și nu decât să fie o dorință scrisă în noaptea de revelion.

Cartea pe care ți-o recomand pentru a înțelege mai bine imaginea de sine este „Psychocybernetics” scrisă de Maxwell Maltz.

5. *Banii nu sunt importanți- convingerile limitative!*

Fie că vrem să recunoaștem sau nu, banii sunt un aspect important în viața noastră. Cei care spun „Banii nu sunt importanți pentru mine” – „atunci de ce mai mergi la muncă?” De fapt „Banii nu sunt importanți pentru mine” este doar o convingere care ne împiedică să avem bani.

Problema numărul unu legată de bani este sabotajul propriu: ne spune că asociem mai multă durere să avem mai mulți bani decât plăcere. Cum este posibil asta? Nu e rațional, este în credințele limitative pe care le avem legate de bani.

Câți dintre voi consideră că oamenii care au bani i-au câștigat în mod necinstit? Ne ajută această credință? Nu! Pentru că nu ne va permite să atragem bani în viața noastră. De ce? Pentru că automat ne-am considera pe noi persoane necinstite prin această asociere.

Secretul independenței financiare!

Acest secret te ajută să scapi de stresul financiar din viața ta și este cheia prosperității. Dacă nu vei aplica acest secret, vei trăi de la salariu la salariu, fără a avea libertatea de a face ce-ți place și nu vei putea profita de oportunități!

Ei bine, secretul spune așa:

Cheltuiește mai puțin decât câștigi și investește diferența la o dobândă compusă.

Simplu! Mulțumesc Dragoș că mă faci să îmi pierd timpul cu formule atât de evidente. Cu siguranță îți vei cere banii înapoi. Da, e simplu, dar nu e și ușor întotdeauna.

Cea mai veche și cea mai bună și cea mai simplă metodă în același timp de gestiune a finanțelor personale este „Plătește- te mai întâi pe tine însuși”.

Ca să nu mai trebuiască să îți buget îți dau cea mai simplă soluție: plătește-te pe tine, mai întâi o sumă, un procent decent, precum 10%. Dacă vezi că încă cheltuiești pe lucruri de care nu ai nevoie, mărește-l la 15% și tot așa, până vezi că nu se mai întâmplă acest pattern de cheltuire irațională și iresponsabilă.

Banii pe care îi economisești, pune-i la muncă, să câștige o dobândă compună. Țasta este secretul.

Inițial, când am început să studiez finanțele personale și am văzut calculele și ce randamente se obțin din sume mici pe care le economisești în mod constant, am zis „WOW, asta e”. Și în continuare sunt

perfect de acord și fascinat de miracolul dobânzii compuse, dar cu o singură condiție: sumele respective să nu vină dintr-o emoție de lipsă, de sărăcie, ci dintr-unul de prosperitate.

Capitolele următoare descriu pașii pe care trebuie să-i facem pentru a ajunge acolo. Unii pași sunt ușor de făcut și au rezultate imediate și vizibile. Alții sunt mai greu de făcut sau rezultatele nu se văd imediat și este nevoie de perseverență și să ne încredem că funcționează.

Miracolul Dobânzii Compuse

Einstein a fost întrebat care a fost fenomenul care l-a fascinat cel mai tare și a răspuns - forța dobânzii compuse.

Spuneam în secretul independenței financiare că ceea ce economisești, adică diferența între ceea ce câștigi și ceea ce cheltuiești, să investești la o dobândă compusă.

Dar ce înseamnă dobânda compusă? Einstein spunea despre dobânda compusă că este una dintre minunile lumii și că a fost fascinat de puterea acestei forțe.

Ca să înțelegi mai bine fenomenul îți propun un mic exemplu. Să presupunem că investim 300 lei pe lună cu o dobândă de 10%.

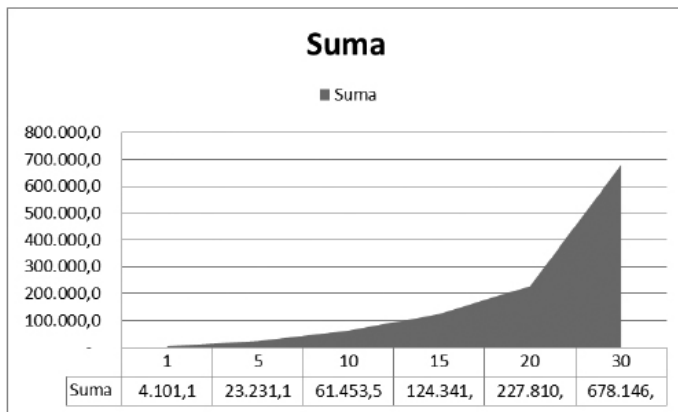
După 1 an ai avea 4.101 lei, după 5 ani 23.231 lei.

După 10 ani, în mod normal, fără dobândă, ai avea 300 lei*12*10=36.000 lei. Beneficiind de dobândă compusă ai 61.453 lei, aproape dublu.

După 20 de ani ai 227.810 lei.

După 30 ani, în mod normal, fără dobândă, ai avea 300

lei*12*30=108.000 lei. Beneficiind de dobândă compusă ai 678.146 lei, adică de 6 ori mai mult.

După cum poți vedea și din grafic, efectul dobânzii compuse devine exponențial între anii 20 și 30.

Dacă de exemplu am începe să economisim și să investim la vârsta de 30 de ani câte 300 lei/lună, la vârsta de 60 de ani am avea aproape 700.000 de lei. Dacă am mai amâna 10 ani și am începe la 40 de ani, am avea la 60 de ani puțin peste 200.000.

O să mă întreb, dar de unde dobândă de 10%. Deocamdată te invit să vezi efectul dobânzii compuse și o să vezi la capitolul investiții cum putem obține randamente și mai mari cu riscuri acceptabile.

Îmi place să spun că dobânda compusă este cel mai eficient sistem de Network Marketing. Adică, spus foarte simplu, banii pe care îi investești fac copii. Apoi banii împreună cu copiii lor fac nepoți. Banii cu copiii și cu nepoții fac strănepoți și tot așa. Aceasta este modalitatea

în care pui banii să muncească pentru tine. Secretul este să nu scoți dobânda, ci să o lași să producă altă dobândă.

Dacă vrei să afli în cât timp îți poți dubla banii, aplica **regula „72”**.

Adică numărul de ani în care se dublează suma este egal cu 72 împărțit la rata dobânzii la care investești.

Să zicem că investești la 10%. Banii se dublează în $72/10 = 7,2$ ani. Dacă dobânda este de 8%, dublezi banii în 9 ani.

Puncte cheie de reținut din Capitolul I:

- Legile banilor sunt la fel de puternice ca legea gravitației
- BANI= B (ucurie), A (titudine), N (ărav), I (nformații).
- Secretul independenței financiare: Cheltuiește mai puțin decât câștigi și investește diferența la o dobândă compusă.

II. SĂDEȘTE ABUNDENȚĂ ȘI SMULGE „BURUIENILE”

„Banii sunt mai buni decât sărăcia, fie și doar din motive financiare“

Woody Allen

„If you don't have money in your life there's only one reason: you link more pain to going out and getting them than staying where you are!” Tony Robbins.

La succesul financiar se poate ajunge în două feluri: conștient și inconștient. Poate părea un pic banal, dar hai să analizăm un pic. Sunt foarte mulți oameni care au reușit, care au avut succes, plecând de la o dorință foarte mare și acționând în direcția asta, dar fără să fie conștienți de procesul mental prin care au trecut și cum au ajuns acolo. Aceasta este calea pe care mulți oameni de succes au aplicat-o având setate în subconștient credințele potrivite. Li s-au setat încă din copilărie, din experiențele avute și și-au ridicat standardele în mod inconștient. Și e minunat să se întâmple asta.

Ce ne facem însă dacă nu avem setate aceste credințe care să ne ajute spre obținerea succesului? Mă refer la încrederea în sine, la o dorință mare de a reuși, la asocieri pozitive ale banilor, etc. Toate acestea se pot obține, dar e nevoie de o dorință foarte mare și de a înțelege cum funcționează mintea și cum ne putem schimba convingerile.

Relația cu banii

Da! Avem o relație cu banii, așa cum avem o relație cu părinții, cu persoana iubită sau cu cineva care ne este antipatic. În funcție de cum descri această relație, sentimentele și convingerile tale despre bani, așa îți poți da seama dacă atragi sau respingi banii în viața ta.

Aș vrea să te rog să te gândești la o relație dragă din viața ta cu părinți, persoana iubită. Cum ai descrie relația? Ce gânduri, ce emoții sunt acolo? Dar dacă te-aș invita să te gândești la relația ta cu banii? Care este sentimentul? Ce emoții regăsești?

Aș vrea să facem un mic exercițiu imaginar: te invit să îți imaginezi banii ca fiind o persoană! Ce ar face persoana respectivă dacă ai emoțiile și sentimentele la care te-ai gândit când te-am întrebat? S-ar apropia de tine sau ar fugi cât o țîn picioarele? Ei bine, asta este relația ta cu banii de care trebuie să fii conștient.

Ce putem face? Să luăm o foaie de hârtie și să desenăm o persoană pe care ne-am imaginat-o mai devreme ca întruchipând banii și chiar să scriem niște emoții pozitive pe desenul respectiv pe care să îl avem la vedere cât mai des.

Ai observat probabil că avem grijă de cine sau cu ce avem o relație, nu-i așa? Avem grijă de persoana iubită, avem grijă de mașina noastră.

Nu avem grijă de bani pentru că nu avem o relație cu ei.

Al doilea exercițiu: ține un jurnal de apreciere față de bani. Acest exercițiu l-am adaptat de la o idee similară legată de relații și anume - să ții un jurnal al lucrurilor pozitive pe care le vezi la partenerul sau

partenera ta și cu siguranță relația voastră se va îmbunătăți semnificativ. Ce aduc banii în viața ta? Ce sentimente și lucruri minunate îți oferă banii? Scrie în fiecare zi câte o afirmație, lucru pozitiv în privința banilor timp de 30 de zile.

Cât timp lucrezi pe zi? Cât timp acorzi familiei tale? Dar dacă te-ai întreba *Tu cât timp acorzi banilor tăi*, ce mi-ai răspunde? Sper să înțelegi că banii sunt ca orice relație importantă din viața ta și ca orice relație importantă trebuie crescută și întreținută.

Vrei să îți mai spun un secret? Relația cu banii începe odată cu relația cu tine! Nu poți rezolva o problemă financiară cu bani. O poți rezolva doar rezolvând problema cu tine. Pare paradoxal, dar așa este. Banii sunt la îndemână. Dacă ai nevoie de niște bani să plătești ceva îți iei un împrumut, dar o vei face din nou data următoare pentru că asta este calea ușoară. Nu vei schimba asta doar atunci când îți vei schimba obiceiurile. De asta recomand să economisești 1 leu/zi, chiar dacă nu vezi că are sens, dar asta îți va schimba obiceiurile financiare, iar finanțele personale sunt 80% obiceiuri.

Faptul că vei câștiga la loto nu-ți va rezolva problemele. Poate pentru un an sau doi, dar apoi redevii persoana care ești. **Aici e cheia! Să devii persoana care vrei să devii**, care este fericită și **să nu depinzi de lucruri și persoane pentru a fi fericit.**

Convingerile limitative

Felul în care gândim, convingerile care le avem, conștiințe sau inconștiințe, ne afectează toate aspectele vieții, de la relațiile care le avem, stilul de viață, până la bani și relația cu banii.

Sunt banii importanți pentru noi? Fie că vrem să recunoaștem sau nu, banii sunt un aspect important în viața noastră. Cei care spun „Banii nu sunt importanți pentru mine” – „atunci de ce mai mergi la muncă?”. De fapt „Banii nu sunt importanți pentru mine” este doar o convingere care ne împiedică să avem bani. Vestea bună este că sunt anumite principii și strategii pe care dacă le învățăm și aplicăm în viața noastră, ne pot transforma viața financiară.

Hai să te întreb: consideri că oamenii care au bani i-au câștigat în mod necinstit? Ne ajută această credință? Nu! Pentru că nu ne va permite să atragem bani în viața noastră. De ce? Pentru că automat ne-am considera pe noi persoane necinstite prin această asociere.

Devenind bogat nu înseamnă că devii rău sau uiți de unde ai plecat. Banii nu fac decât să amplifice ceea ce este deja acolo. Dacă omul e bun, devine și mai bun, cu bani. Dacă caracterul e rău, atunci când ai mulți bani, se amplifică aspectele negative.

Cum știi dacă ai credințe utile? Simplu: obții lucrurile pe care ți le dorești ușor, fără eforturi mari. De fapt, asta e starea naturală a noastră.

Faptul că ne-am dezvoltat credințe limitative, ne țin departe de dorințele noastre. Iar rolul nostru este **să scăpăm de aceste credințe** și convingeri care ne limitează. Deci, asta cred că face parte din misiunea personală a fiecăruia și că avem diferite tipuri de credințe de care trebuie să scăpăm, pe diverse

planuri. Mulți oameni consider că au probleme legate de bani, când de fapt, ele sunt legate de încrederea în sine, de anumite răni din copilărie, de frici și așa mai departe.

Din acest motiv, consider că banii au foarte mare legătură cu dezvoltarea personală și că acesta este primul pas pe care trebuie să-l faci în creșterea ta, și abia apoi sunt strategiile de gestionare a banilor. Dacă ar fi să dăm procente, prima contează 80% și a doua doar 20% - modul în care urmezi strategii și scurtături.

Legat de convingeri, îmi place mult o scurtă povestioară.

Și este o povestioară despre o fetiță care are o familie și care merge la școală. Într-o zi vine fetița acasă de la școală, merge în camera ei, se uită pe geam și vede pe frânghie, în curtea de alături, niște rufe murdare întinse la uscat. Surprinsă, merge repede la mama ei și îi spune foarte preocupată:

„Mami, vecina a uitat să spele rufele înainte să le întindă pe frânghie!”- mama ei se uită la ea cu drag, îi zâmbește și își vede mai departe de treburile ei.

A doua zi, vine fetița acasă de la școală, merge în camera ei, se uită pe geam și vede pe frânghie alte rufe murdare întinse la uscat. Fuge repede la mama ei și o întreabă:

„Mami, vecina iar a uitat să spele rufele înainte să le întindă pe frânghie. Crezi că ar trebui să mă duc să-i spun?” la care mama ei se uită la ea cu drag, îi zâmbește și își vede mai departe de treburile ei.

A treia zi, vine fetița acasă de la școală, merge în camera ei, se uită

pe geam și vede pe frânghie, rufele curate. Se duce la mama ei și îi spune:

„Mami, vecina în sfârșit a spălat rufele înainte să le întindă pe frânghie”.

Mama ei îi răspunde:

„Draga mea, astăzi în sfârșit am avut timp să merg în camera ta și să spăl geamul”.

De multe ori privim afară și vedem lucrurile murdare, când de cele mai multe ori geamul nostru, prin care privim este cel murdar. **Dacă reușim să curățăm geamul vom vedea banii dintr-o perspectivă mult mai pozitivă și ne vom da voie să avem mai mulți în viața noastră. Vom considera că e ceva normal și natural să avem mulți bani și să fim abundenți.**

Nu ai mai mulți bani? Înseamnă că asociezi să ai mai mulți bani cu ceva dureros, cu un efort mai mare decât cu plăcerea care ți-o aduc.

O să zici că bat câmpii, dar așa este și se întâmplă la nivel subconștient. Fie că efortul pe care crezi că va trebui să-l faci îl consideri foarte mare, fie că având mai mulți bani crezi că vei avea mai multe probleme, fie subconștient prin a avea mai mulți bani, consideri că devii o persoană necinstită, etc.

Marea majoritate a oamenilor sunt condiționați să creadă că lucrurile și banii sunt dificil de obținut și astfel avem tendința să stăm acolo unde suntem, să ne găsim o zonă de confort.

Ca să poți să depășești această capcană, trebuie să faci situația actuală, care probabil o consideri confortabilă, să fie de neacceptat. Cum poți face asta? Folosindu-ți imaginația. Gândește-te la prețul pe care îl plătești

chiar acum prin faptul că nu îți îndeplinești visul. Imaginează-ți cum va arăta viața ta peste un an, peste cinci ani, peste zece ani, dacă nu faci nici o schimbare? Iar dacă ești convins că trebuie să faci o schimbare, de ce mai aștepti? Fă-o acum! Nu aștepta să ajungă „cuiul” la os.

O să-ți spun și o poveste legată de această vorbă din popor.

Ion se duce la vecinul lui să mai stea de vorbă că nu se mai văzuseră de ceva timp. Și ajuns la vecin, văzu că acesta are un câine care scotea niște sunete foarte ciudate, ca un geamăt prelung. Și îl întreabă pe vecin: “Câinele tău geme foarte urât. A pățit ceva?”. Vecinul îi răspunde:

“N-are nimic, stă pe un cui și probabil îl doare.”

“Păi și dacă îl doare, de ce nu se ridică?”

“Păi nu îl doare suficient”.

De multe ori asta ni se întâmplă și nouă. Așteptăm să ne doară foarte tare, să atingem fundul sacului până să acționăm, să facem ceva, să schimbăm ceva în viața noastră. Tindem să luăm acțiune doar mânați de durere și nu pentru a atinge ceva ce ne dorim cu adevărat.

Dar putem face aceasta schimbare cu ajutorul imaginației, acest dar minunat pe care îl avem și care nu face diferența între real și imaginar. Astfel putem crea în imaginația noastră o durere foarte mare pentru situația prezentă și să nu trebuiască să ajungem chiar jos de tot, pentru că știm că de acolo nu mai ai încotro ajunge și trebuie să urci. Numai că efortul va fi mult mai mare atunci, așa că de ce să nu începi chiar acum?

Exerciții pentru abundență:

- *Procesul abundenței*

Te invit să facem un mic exercițiu de vizualizare pe care l-am învățat de la Louise Hay și care te va ajuta să afli mai multe despre tine și despre cum percepi abundența.

Imaginează-ți că ești în fața unui ocean – te uiți vezi imensitatea sa. Nu îi poți vedea limitele. Este Oceanul Abundenței. Ai un recipient în mână. Ce fel de recipient este? Este un pahar, o cană, o sticlă sau un bidon? La ce recipient te-ai gândit prima oară? Iei apa cu el. Cum te simți? Te uiți în jur că sunt mulți alți oameni. Și ei iau apa din ocean cu diverse recipient. Și cu toate acestea, nivelul oceanului nu scade, este suficient pentru toată lumea. Cum te face să te simți acest lucru? Te poți conecta oricând dorești la Oceanul Abundenței. Îți poți conecta o conductă la ocean astfel încât să ai în permanență abundență. Cum te face acest lucru să te simți? Ești abundent.

Trebuie să înțelegi că abundența este diferită de concurență și că este suficient pentru toți în acest Univers. Recipientul pe care l-ai ales este percepția ta despre abundență. Ce te-a împiedicat să alegi un recipient mai mare?

- Îți propun un exercițiu de transformare a credințelor limitative în doi pași:

1. Scrie credințele limitative.
2. Transformă-le în afirmații.

Care sunt convingerile limitative pe care le ai în privința banilor? Trebuie să faci diferența între ce crezi la nivel conștient și convingerile care se găsesc în subconștient, în interiorul tău. Pentru a le identifica

te invit să te gândești în copilărie la ce expresii auzeai acasă, fie la părinți, fie la școală, legate de bani. Expresii de genul „oamenii bogați sunt necinstiți”, „bani se fac greu”, „nu ne permitem asta” îți sunt cunoscute.

Pasul doi în acest exercițiu este să transformi convingerile limitative în afirmații pozitive, la prezent. Vei constata că orice convingere negativă are de fapt și un opus.

Exemplu: „bani vin ușor în viața mea, din surse multiple, în mod continuu”, „îmi pot permite tot ceea ce îmi doresc și aleg să trăiesc o viață abundentă”.

Aceste afirmații te invit să le ai scrise pe o foaie de hârtie și să le citești zilnic, cu voce tare, timp de 30 de zile, cu cât mai multă emoție și încredere.

Afirmațiile dezvoltă credința și te transpun în starea necesară atragerii banilor.

Te invit, de asemenea să îți crezi propriile afirmații și să le rostești zilnic și de asemenea poți împrumuta și următoarele, pe care le-am strâns de la T. Harv Ecker, Bob Proctor și Louise Hay:

- Sunt un manager excelent al banilor.
- Bani mei lucrează din greu pentru mine și îmi crează și mai mulți.
- Sunt independent financiar.
- Îmi creez viața și succesul financiar.
- Admir și modelez oamenii bogați și de succes.
- Devin bogat făcând ceea ce îmi place.
- Sunt profund recunoscător pentru toți banii pe care îi am acum.

- Oportunități noi apar mereu în viața mea.
- Merit să fiu bogat pentru că aduc valoare în viața oamenilor.
- Banii sunt importanți, banii aduc libertatea și banii fac viața mai frumoasă.
- Banii vin către mine în cantități nelimitate, din surse multiple, în mod continuu.
- Am încredere în viață.
- Merit tot ceea ce e mai bun și accept să primesc asta.

Rostește-le cu emoție și intenție pozitivă zilnic, timp de 30 zile și vei putea observa singur cum și ce impact va avea asupra relației tale cu banii.

Recunoștința

Este una din cele mai înalte emoții alături de iubire și care deschide abundența către tine și care îți va deschide drumul spre a atrage lucruri minunate în viața ta.

Atunci când ești recunoscător ești bogat, pentru că oricât de mulți bani ai avea, dacă nu te simți bine, dacă nu ești mulțumit, înseamnă că ești tot sărac.

Abundența este o stare de spirit și este începutul pentru a aduce și în plan fizic bogăția.

Templeton, unul din cei mai mari investitori ai tuturor timpurilor, a fost întrebat care este secretul lui și cum a ajuns așa bogat și a mărturisit că este recunoștința.

Te invit să facem un mic exercițiu de recunoștință. Scrie 10 lucruri

și oameni pentru care ești recunoscător. Alege unul dintre ele și scrie de ce ești recunoscător. Apoi închide ochii pentru 30 de secunde și simte recunoștința în inima ta.

Recomandarea mea este să ții un jurnal al recunoștinței timp de 30 de zile, în care să scrii lucruri, evenimente, oameni pentru care ești recunoscător în ziua respectivă. Și fă acest exercițiu cu inimă deschisă și pune emoție în acele gânduri. Vei vedea că începi să te simți mult mai bine și să realizezi cât de multe ai deja în viața ta.

Există o capcană cu recunoștința, dar care apare mult mai târziu după ce practici acest procedeu o bună perioadă de timp. Se poate întâmpla ca să fii mulțumit de tot ce e în viața ta, să intri într-o zonă de confort care să te împiedice să îți dorești mai mult. Din acest motiv este bun un echilibru între recunoștința și progres constant.

Contribuția

Atunci când contribuim sau donăm dăm semnal subconștientului că este mai mult decât suficient.

Winston Churchill a spus foarte frumos: “We make a living by what we earn, we make a life by what we give”. Mi se pare fascinant citatul ăsta, dar din păcate nu am găsit o traducere bună în română pentru el. Ideea este că oferind, trăim o viață mult mai împlinită.

Atunci când donezi deblochezi pattern-ul că ești mereu în lipsa de ceva, îți alungi teama că vei rămâne fără nimic.

Secretul este să faci din donat un obicei lunar, nu decât un act izolat. Și la fel, nu contează suma, ci obiceiul.

II. Sădește abundență și smulge buruienile

Începe acum cu o sumă mică și nu spune că o să donezi când o să ai mai mulți bani. Ce crezi că e mai greu, să donezi 100 lei din 1.000 sau 1.000 din 10.000?

Problema majorității oamenilor este că ne ținem cu pumnii foarte strânși de ceea ce avem pentru că considerăm că nu avem suficient. Iar asta ne împiedică să deschidem pumnii ca să primim. Și putem deschide pumnii doar oferind întâi, pentru ca apoi să putem primi.

La cursurile mele de finanțe personale am fost întrebat deseori dacă este important să donăm numai bani. Nu, este foarte bine dacă donăm timpul nostru, afecțiunea, cunoștințele, etc, dar ce am observat este că sunt sentimente diferite de cele care apar atunci când donezi bani. Am fondat un ONG de mai bine de 5 ani și am desfășurat multe proiecte sociale de impact, activități care m-au împlinit și mi-au adus satisfacții enorme și pot spune că atunci când i-am dat 100 de lei unui bătrânel și am văzut expresia de incredibilă fericire de pe fața lui nu s-a comparat cu sentimentele anterioare. Cred că atunci când donezi bani și o faci fără a aștepta nimic în schimb, te simți mai puternic și asta le place banilor, pentru că îi atragi mai ușor către tine.

De asemenea cred că e important să facem curățenie în viața noastră. Să aruncăm sau să donăm lucrurile pe care nu le-am mai purtat de 1 an, să nu ne mai ocupe spațiul din casă și mintea în ultimă instanță. Dacă sunt lucruri uzate, aruncă-le; dacă sunt bune, dar nu le mai porți, nu mai sta pe gânduri, dă-le la o biserică sau unui ONG. Știi că ți se pare că pierzi ceva, dar o să te simți mult mai ușor după și o să faci loc să acumulezi altele mult mai utile.

Dacă vrei să generezi energie pozitivă, fă curat în jurul tău: din garderobă aruncă lucrurile de care nu mai ai nevoie. Nu îți fie frică să arunci lucrurile pe care nu le-ai mai folosit de un an. Este o probabilitate foarte mare să nu îți mai trebuiască, iar mica posibilitate că îți va mai trebui nu merită, comparativ cu stresul inconștient pe care îl generează maldărul de lucruri, documente și obiecte din jurul tău. Pentru a fi plin, trebuie mai întâi să fie vid, gol. Universul are grijă să umple orice gol și nu are unde să îți dea lucrurile minunate pe care ți le dorești dacă te agăți de cele vechi. Și aici mă refer la mai multe aspecte, nu doar cele materiale.

Puncte cheie de reținut din Capitolul II:

- Nu avem grijă de bani pentru că nu avem o relație cu ei.
- Convingerile limitative ne determină câți bani avem de fapt, și nu cât ne dorim conștient.
- Formează-ți propriile afirmații pentru prosperitate
- Recunoștința și Contribuția ne fac bogați.

III. STABILEȘTE OBIECTIVE FINANCIARE!

„Banii sunt o realitate. Profitul este o opțiune“

Alfred Rappaport

Cât de clare îți sunt obiectivele? Lasă-mă să ghicesc: le-ai trasat la începutul anului și de atunci nu te-ai mai uitat peste ele? Ai obiective scrise? Prin anii 1960 a fost realizat un studiu pe absolvenții Harvard, câți dintre ei aveau obiective scrise: doar 3%. După 20 ani câștigau mai mult decât ceilalți 97% împreună. Faptul că scriem pe hartie - ne dă forța!

Singură constantă e schimbarea. Ca să controlăm că mergem în sus e necesar să stabilim obiective.

Motivul pentru care consider că e important să ne setăm obiective se numește RAS (Reticular Activating System). Noi suntem invadați permanent cu informații și percepem la nivel subconștient 4 miliarde de biți/secundă, iar conștient numai 2000 de biți pe secundă, un procent infim. Ei bine, pentru ca să percepem ce e important pentru noi, trebuie în primul rând să ne fie nouă clar ce e important.

Este un exemplu clasic în acest sens. Îți mai aduci aminte când voiai să îți iei o anumită mașină sau o anumită bluza? Și te fascina? Ți s-a

întâmplat să remarci apoi lucrul respectiv mult mai des în mult mai multe situații? Ei bine, lucrul respectiv era acolo și înainte, doar că nu era important pentru tine. A devenit important atunci când te-ai focusat asupra lui.

De aceea e important să ne stabilim obiective, pentru că îi dăm creierului semnalul că este ceva important pentru noi și atunci va găsi soluții, va vedea asocierile de care ai nevoie.

Te invit chiar acum să scrii pe hârtie 3 obiective financiare pentru anul acesta.

Ex: să investesc în ceva anume, să merg la un anumit workshop, ce sumă să câștig, etc.

Ne setam obiective și de multe ori când ne atingem obiectivul, întrebam: „Asta e tot?” și ne dorim și mai mult, pentru că dorința umană e nelimitată. Lucrurile sunt limitate, timpul e limitat, distanța între orașe e limitată, dar ideea e că dorințele noastre sunt nelimitate și tot timpul ne dorim mai mult și nimic nu o să ne mulțumească dacă nu reușim să apreciem drumul până acolo și persoana care devenim în acest drum.

Cu toate astea, este o diferență mare între a ne seta obiective (sau a ne seta intenția) și a merge prin viață fără o direcție. Și o să vedem în capitolul următor de ce e important să avem aceste obiective și cât de importante sunt ele în a lua deciziile corecte și a ști ce cheltuieli să facem și pe care să le evităm.

III. Stabilește obiective financiare!

Este o diferență mare între a dori și a crede. De cele mai multe ori când ne stabilim obiective: că voim o anumă sumă de bani, o mașină, casă etc, ele sunt în majoritatea cazurilor niște dorințe. Se traduc de către creier că ar fi drăguț dacă aș avea și eu asta. Dar asta nu este nici pe departe suficient pentru a se și materializa pentru că nu suntem dispuși să plătim prețul pentru asta. Și plătim prețul numai când credem cu tărie că asta se va întâmpla, numai atunci vom face cei doi milimetri în plus de care este nevoie de multe ori. Credința e cea care ne ține pe drum și nu ne lasă să renunțăm la drumul nostru, pentru că știm în interiorul nostru că dacă urmăm acest drum, vom ajunge cu siguranță acolo unde ne dorim și plăcerea pe care o vom obține va fi mult mai mare decât prețul plătit inițial. Și da, prețul se plătește întotdeauna la început. Nu poți face foc fără lemne.

Obiectivele financiare ne ajută enorm în a ne disciplina și a ne crea obiceiuri solide, pentru că ne dau o motivație, un “de ce”.

Nu economisi de dragul de a economisi. Nu funcționează. Economisește pentru un obiectiv!

E dificil să economisești fără să ai un obiectiv pentru că acesta este de fapt motivația ta și ce te ține în acest drum.

Cât valorează ora ta?

Ți-ai pus întrebarea vreodată dacă să calci tu cămășile sau să chemi pe cineva să o facă în locul tău? Sau să faci curat? Sau orice altă activitate care nu este preferata ta, îți manâncă timp în care ai putea face altceva mai productiv?

Ei bine, poți lua această decizie foarte simplu:

1. Stabilește care este obiectivul tău financiar pe acest an.
2. Împarte această sumă la 2000 (250 zile lucrătoare * 8 ore/zi).
3. Obții astfel cât valorează ora ta.

În funcție de aceasta vei lua decizia. Dacă de exemplu, ora ta valorează 50 lei și plătești pe cineva să îți calce cămășile cu 10 lei pe oră, atunci știi ce ai de făcut.

Puncte cheie de reținut din Capitolul III:

- Creierul are nevoie de obiective pentru a înțelege ce este important pentru tine și a găsi soluții
- Este o diferență mare între a dori și a crede
- Valorizează-ți ora.

IV. SALVEAZĂ-ȚI BANII DE LA ÎNEC

„Liniștea financiară nu înseamnă achiziționarea diverselor lucruri. Înseamnă să înveți să trăiești cu mai puțin decât produci, ca să poți să dai bani înapoi și să mai rămâi cu alți bani pe care să îi investești. Nu poți câștiga până nu faci asta”

Dave Ramsey

“Nu ai o problemă cu veniturile. Ai o problemă cu cheltuielile”

Suntem creaturi ale obiceiului și ale emoțiilor. Acestea ne determină viața financiară în proporție de 80%, iar secretul gestionării banilor începe cu gestionarea emoțiilor și a dezvoltării de obiceiuri constructive.

Legea lui Parkinson: Indiferent câți bani am câștiga, oamenii tind să-i cheltuiască pe toți și chiar un pic mai mult.

- Ai trăit și cu mai puțin? Acum de ce crezi că nu poți trăi cu 90% din cât câștigi? Independența financiară vine când încalci legea lui Parkinson. Disciplina înseamnă să faci ceea ce trebuie să faci, când trebuie să faci, fie că ai chef sau nu.

- Dar cum mă bucur atunci de viață, dacă nu fac decât să reduc cheltuielile și să economisesc?

- Nu renunțăm, ci redirectionăm!

Este o alegere! În fiecare moment avem o alegere pentru fiecare leu care ne intră în cont sau pe care îl ținem în mână. Fie să ne satisfacem o emoție, fie o nevoie. Fie un impuls de moment pe care se bazează campanile de marketing, fie progresăm pentru atingerea unui obiectiv major.

Ca să devii bogat trebuie să cheltuiești și chiar mult. Eu am investit numai în ultimul an în jur de 10.000 euro în dezvoltarea mea personală.

Cred că întrebarea pe care trebuie să ți-o adresezi când faci o cheltuială este: mă va aduce această cheltuială mai aproape de obiectivul meu sau nu? Și astfel vei ști dacă o vei face sau nu.

Observ tot mai des că ce e „la modă” în materie de traininguri, workshopuri sau evenimente e legat de antreprenoriat, social media, marketing, vânzări, public speaking și alte domenii care de fapt te învață cum să faci mai mulți bani.

Problema, dacă o putem numi așa, este faptul că pentru a avea bani nu contează câți bani câștigăm, ci câți păstrăm!

Pentru a avea mai mulți bani există 3 variante:

1. Să câștigăm mai mult,
2. Să cheltuim mai puțin,
3. Ambele.

Prima variantă nu este sustenabilă pentru că așa cum zice Legea lui Parkinson “Indiferent câți bani am câștiga, oamenii tind să-i cheltuiască pe toți și chiar un pic mai mult.” Și asta e ce observ că se întâmplă cu foarte multe persoane când abordăm acest subiect.

Ți se întâmplă și ție cumva să rămâi cu mai multă „lună” la sfârșitul banilor? Dacă da, cu siguranță că te gândești, „cum să fac mai mulți bani?”. Aceasta îți va da doar o parte din rezolvarea problemei.

Variantele 2 și 3 presupun să ne gestionăm mai bine cheltuielile. Întrebare: Ai trăit și cu mai puțin decât câștigi acum? În 90% din cazuri răspunsul o să fie „Da, dar cum mă bucur atunci de viață dacă renunț la micile plăceri și nu fac decât să reduc cheltuielile și să economisesc?” Răspunsul meu este că nu renunțăm, ci redirecționăm! E o alegere! În fiecare moment avem o alegere pentru fiecare leu care ne intră în cont sau pe care îl ținem în mână. Fie să ne satisfacem o emoție, fie o nevoie. Fie un impuls de moment pe care se bazează campaniile de marketing, fie progresăm pentru atingerea unui obiectiv major.

Și aș vrea să îți dau un mic extras din “Cel mai bogat om din Babylon”, una din cele mai vechi și mai bune cărți de finanțe personale: „Nu confunda cheltuielile absolute necesare cu dorințele. Fiecare dintre voi, împreună cu minunatele voastre familii, aveți mai multe dorințe decât câștigurile voastre le pot satisface. Din cauza averii mele credeți că eu pot satisface toate dorințele pe care le am? Asta e o idee greșită. Timpul are limite, puterea mea are limite, distanțele sunt limitate, sunt limite în cât de mult pot mânca... dar dorința nu are limite.”

“Oamenii cu banii pe care nu îi au, cumpără lucruri de care nu au nevoie, pentru a impresiona persoane care nu contează”.

Aș vrea să te gândești la următoarea afirmație: ***Când ești fericit nu te duci să cheltuiești bani pe prostii!***

Mi se pare că spune totul. Când ne simțim bine cu noi, nu trebuie să ne acoperim emoțiile prin a cheltui banii pe lucruri de care nu avem nevoie.

Unde merg banii tăi?

CHELTUIELI LUNARE	SUMA
TAXE și IMPOZITE	
LOCUINȚA	
Plăți ipotecă sau chirie	
Întreținere	
Cablu TV	
Serviciu de internet lunar	
Telefon	
AUTO	
Rata la mașină	
Benzină	
Asigurarea pentru mașină	
ASIGURĂRI	
MÂNCARE	
Cumpărături mâncare	
Mâncat în oraș	
GRIJA PERSONALĂ	
Haine	
SPA, sala	
Cosmetice	
Educație	
Hobby-uri	
Cadouri	
Amuzament	
Medicamente	
COPII	
Plățile împrumuturilor	
Alte cheltuieli	
TOTAL	

Te invit să completezi acest tabel cu sumele în lei pe care le cheltuiești lunar pe categoriile respective. O să observi că acolo unde sunt categorii nebolduite, reprezintă subcategoriile ale celei mari (care este bolduită). Astfel, când faci totalul, vei aduna doar categoriile care sunt cu Bold (îngroșate).

Al doilea pas, după ce ai completat, te invit să îți pui pălăria de manager financiar al companiei și să îți imaginezi că tocmai ai primit contul de profit și pierdere de la contabil.

Ce două tipuri de cheltuieli ai reduce sau economisi? Știu că o să zici că nu ai de unde. Dacă ai avea de unde, care ar fi acelea?

Hai să luăm un exemplu. Să presupunem prin absurd că ai economisi 10 lei pe zi. Apropo, crezi că ai putea economisi 10 lei într-o zi? Din cappuccino, suc, dulciuri sau mâncat la restaurant etc? Știi cât ai economisi într-un an? 3650 lei evident. Știi cât ai economisi în 34 de ani? 122.400 lei. Cât crezi că ai avea cash peste 34 de ani dacă ai investi cei 10 lei pe zi la o dobândă de 10%? Ai fi milionar! În lei. Dacă vrei în euro, economisește 10 euro pe zi!

34 de ani o să mă întreb? Cine stă să aștepte atât? Știi care e partea interesantă? Ca 34 de ani vor trece oricum, fie că vrei tu sau nu, fie că pui 10 lei pe zi deoparte sau nu. Și ce e mai interesant e că nici nu îți dai seama de cei 10 lei, nu te afectează în nici un fel în stilul tău de viață dacă decizi să îi pui deoparte.

O să mă mai întreb de dobânda de 10%: unde găsesc eu să investesc cu 10%? Ai puțină răbdare până ajungem la capitolul de in-

vestiții și o să îți recomand câteva tipuri de investiții unde 10% este mai mult decât un randament rezonabil.

Dacă e așa, atunci TU ce alegi? 122.000 în capuccino sau 1 milion cash?

Probabil că unii dintre voi veți răspunde 122.000! Și e normal să faci asta pentru că tu asociezi faptul că renunți la “capuccino” cu ceva dureros, frustrant.

Dar hai să te întreb altceva: crezi că ai fi pus deoparte 10 lei/zi de acum 5 ani? Câți bani crezi că ai fi avut AZI? Dacă îi investeai la o dobândă de 10%. Apropos, cred că ți-am povestit că în 2008-2009 dobânzile medii la depozite au fost peste 12% la lei. Ei bine, ai fi avut peste 25.000 lei. Crezi că ți-ar fi prins bine să ai acum 25.000 lei?

Efectul “Capuccino” spune că dacă economisești bani din „cafeaua” pe care o bei zilnic de la cafenea, poți în timp să strângi sume mari de bani. Eu nu cred că nu trebuie să îți faci mici plăceri, văd doar că poți obține chiar o satisfacție generală mai mare, doar făcând câteva mici ajustări în modul cum gestionezi banii.

Recompensează-te mai mult la sfârșitul săptămânii/lunii decât mici satisfacții zilnice. Și poți face asta în contul de recompense despre care o să discutăm mai târziu. Se numește „delayed gratification”. Este una din cele mai importante obiceiuri pe care le au oamenii de succes. Îți dai în același timp creierului stimulentele de care are nevoie pentru a face un efort cu care nu este confortabil. Astfel, vei face economii de bani și în același timp vei obține o satisfacție generală mai mare, pentru că se adăugă și satisfacția autocontrolului.

De fapt, aici e cheia! Să poți să faci tranziția la a asocia economisirea cu o plăcere mai mare decât plăcerea pe care ți-o dă capuccino sau prăjitura. Și nu e nevoie decât să începi, pentru că vei vedea că poți și asta te va motiva să continui. Vei avea satisfacția autocontrolului și ăsta este cel mai important pas către siguranță financiară.

De multe ori am fost întrebat la workshopurile de educație financiară *dar eu de unde să economisesc pentru că, cheltuiesc tot ce câștig?!*

Totul este o alegere. Pentru fiecare leu care îți intră în buzunar alege dacă să îl consumi pentru o emoție sau să redirecționezi către atingerea unui obiectiv. Nu contează suma, ci contează obiceiul. Poți să începi cu 1 leu/zi și în timp acest obicei îți va schimba viața.

O să mă întreb 1 leu/zi? Pot face asta, dar ce diferență ar face?

Lasă-mă să te întreb: Tu cui i-ai da banii să ți-i administreze? Unuia care câștigă 100 lei și economisește 10, sau altuia care câștigă 1.000 și-i cheltuiește pe toți? Probabil că celui care economiseste, deși are puțini.

La fel va face și viața!

Nu contează că începi să economisești 1 leu/zi, dar dacă vei face din asta un obicei, viața va vedea asta și îți va da mai mulți bani pe mână. Este ca un mușchi care se dezvoltă în timp. Nu poți alerga un maraton din prima zi, dar poți alerga 500 metri în prima zi, 1 kilometru după o săptămână și tot așa. La fel și cu banii, poți începe să economisești 10 lei în prima lună, apoi 50 lei, apoi 100 și tot așa îți vei forma un obicei de succes.

Mesaj cheie: nu renunțăm, redirectionăm eficient către ceea ce este important pentru noi!

“The surest way to mess up your wealth creation is to go out and spend everything you earn or receive”.

Să îți controlezi pornirile de cumpărături iresponsabile este esențial pentru independența ta financiară și primul lucru pe care îl poți face este să nu iei o decizie pe loc. Dacă e ceva pe care vrei să-l cumperi neapărat mai așteaptă câteva zile și vezi dacă încă îl mai dorești la fel. Este o șansă bună să nu mai fie cazul.

Ca să ajungi bogat e fals că nu trebuie să cheltuești! Trebuie să cheltuești mult, dar pe cumpărături valoroase! Ce sunt cumpărăturile valoroase? Cele care ne aduc mai aproape de obiectivele noastre.

La pasul anterior am setat obiectivele și spuneam că sunt esențiale pentru gestionarea banilor. Ei bine, a venit momentul să aflu secretul cum poți folosi obiectivele pentru a-ți gestiona cheltuielile. Și e foarte simplu: este un filtru pe care trebuie să îl aplicăm când avem de făcut o cheltuială. Acest filtru este o întrebare pe care trebuie să ți-o adresezi: **Această cheltuială mă va aduce mai aproape de obiectivul meu sau nu? Și dacă te aduce mai aproape, o faci. Dacă nu, nu.**

De exemplu, eu am tăiat cheltuielile cu ieșitul în oraș sau cu luat masa zilnic la restaurant. Dar, dacă de exemplu, invit un mentor la masă, o persoană de la care am de învățat multe lucruri utile pentru atingerea obiectivelor mele, atunci aceasta este o cumpărătură valoroasă și o fac. În marea majoritate a cazurilor, oamenii asociază finanțele personale cu bugetele, adică să ții strâns cheltuielile și să nu te abați din suma respectivă.

Din punctul meu de vedere, bugetele nu funcționează, pentru că sunt ca și dietele. Adică faci un efort imens să te ții de ele. Iar când faci un mic exces, te îngrași la loc și chiar pui câteva kilograme în plus. De percepție la fel și bugetele, nu funcționează pe termen lung să ții foarte strâns cheltuielile, să le limitezi pentru că suntem ființe umane și avem dorințe și nevoi și de aceea trebuie să găsim alte instrumente pentru a funcționa pe termen lung.

Soluția este la nivel mental, să faci o tranziție mentală, o schimbare de percepție despre tine și relația ta cu banii, să faci cheltuielile în așa fel pentru că așa consideri că este util pentru tine și obiectivele tale, nu că renunți la ceva.

Vrei o soluție rapidă pentru a nu mai avea nevoie să ții un buget? Economisteste 10% din venitul tău la început de lună. Pune-l deoparte și nu te atinge de ei și vei vedea că nu mai ai de unde să cheltuiești pe prostii și pe lucruri de care nu ai nevoie, pentru că, surpriză, nu vei mai avea de unde. Dacă observi că încă mai faci cumpărături emoționale înseamnă că suma economisită e prea mică pentru tine și trebuie să mărești procentul pe care îl economisești din venitul tău, la început de lună.

Cu toate astea, e important să faci exercițiul cu detalierea cheltuielilor, să vezi unde merg banii tăi măcar o dată, cât mai detaliat, ca să îți dai seama de stilul tău de cheltuire și să vezi ce decizii poți lua pe baza acestei informații.

Mulți dintre participanții la Money Class (workshopul meu de finanțe personale) sunt șocați când fac acest exercițiu pentru că nu se așteptau să cheltuiască atât de mulți bani pe lucruri inutile.

Întrebarea pe care le-o adresez și pe care ți-o adresez și ție după ce vezi unde merg banii în detaliu este: dacă ai fi managerul financiar la companiei și tocmai ai primit contul de profit și pierdere de la contabil, ce două cheltuieli ai reduce sau ai elimina? Leșitul în oraș, film, masa la restaurant, dulciuri sunt unele din răspunsurile cele mai frecvente. Pentru tine care sunt?

E nevoie de disciplină în relația cu banii. Și una dintre calitățile oamenilor de succes se numește amânarea plăcerii imediate (delayed gratification). Numai atunci când facem această alegere a re-direcționării unei plăceri imediate pentru una mult mai mare și mai importantă și care te va împlini mai mult mai târziu atunci vom avea și succes.

Venim în lumea asta cu 2 aripi. Una care zboară constant 24 ore/zi și alta a disciplinei și a muncii, care însă este comodă și nu zboară decât dacă îi impui. Când ambele zboară egal, atunci posibilitățile tale sunt nelimitate.

Puncte cheie de reținut din Capitolul IV:

- Indiferent câți bani am câștiga, oamenii tind să-i cheltuiască pe toți și chiar un pic mai mult.
- Când ești fericit nu te duci să cheltuiești bani pe prostii!
- Această cheltuială mă va aduce mai aproape de obiectivul meu sau nu? Și dacă te aduce mai aproape, o faci. Dacă nu, nu
- Recompensează-te în drumul tău către stabilitate financiară!

V. SPUNE STOP STRESULUI FINANCIAR

„Cred că pentru a trăi bine cumpătarea este esențială, iar economisirea este principala caracteristică a unei structuri financiare solide, indiferent că este vorba de guvern, companii sau afaceri personale“

John D. Rockefeller, Jr.

Următoarea strategie te ajută să scapi de stresul financiar din viața ta și este cheia prosperității. Dacă nu vei aplica această strategie, vei trăi de la salariu la salariu, fără a avea libertatea de a face ce îți place și nu vei putea profita de oportunități.

Sunt șanse destul de mari să fi auzit deja de această strategie. Se numește **„plătește-te mai întâi pe tine însuși“**. Întrebarea este: o aplici?

Ce înseamnă mai exact?

Ecuția clasică din economie spune că:

VENITURI – CHELTUIELI = ECONOMII

Problema cu această variantă este că de cele mai multe ori Economiiile sunt zero sau chiar pe minus, dacă mai zambim frumos unor prieteni să ne împrumute.

Plătește-te mai întâi pe tine însuși spune în felul următor:

VENITURI - ECONOMII = CHELTUIELI

Înseamnă că atunci când primești salariul, primul lucru pe care îl faci este să pui o sumă deoparte și să cheltui diferența. De exemplu, dacă pui 100 lei deoparte când iei salariul, crezi că te vei descurca cu diferența? În cea mai mare parte a cazurilor, nu-l vei duce lipsa, iar dacă faci asta lună de lună, pe termen lung va face o diferență în viața ta financiară.

Este cea mai importantă lecție de finanțe personale pe care toți experții financiari o predau, dar cu toate acestea puțini oameni o aplică. De ce? Pentru că nu o înțeleg exact. Asta a fost și experiența mea. Prima oară am auzit-o la Harv Ecker la Londra la Millionaire Mind Intensive și a sunat bine, dar nu am internalizat-o, nu m-a făcut să zic „da, asta e!”

A trebuit să o aud de multe ori și să o înțeleg din puncte diferite de vedere pentru ca să înțeleg exact ce înseamnă și de ce este esențială pentru a deveni bogat.

Această regulă provine încă din 1926 când G. Clason a publicat „**The richest man in Babylon**” și este cheia pentru a deveni bogat. Ce înseamnă? Că atunci când primești niște bani (ex.: salariul) să economisești o sumă care este confortabilă pentru tine, iar apoi să cheltuești diferența; și nu invers să te aștepți să economisești la sfârșit, pentru că cel mai probabil, nu vei avea de unde.

„Am găsit cheia către bogăție atunci când am decis că o parte din tot ce câștig să fie al meu, să o păstrez. Și așa va fi și în cazul tău. Fiecare bucată de aur este un sclav pentru tine. Fiecare bănuț pe care îl produce este copilul lui, care de asemenea va produce bani pentru tine.”

Cum poți face din economisire ceva sustenabil? În primul rând începând și văzând rezultatele, progresul. Asta te va motiva să continui, pentru că vei vedea că devii mai în control asupra vieții tale și asta îți va da o satisfacție foarte mare, mult mai mare decât satisfacția de a-ți lua a 20-a pereche de pantofi.

Secretul este să începi cu sume mici și să crești progresiv. Vei vedea progresul și asta te va motiva! Iar apoi vei obține satisfacția auto-controlului- vei asocia plăcere cu obiceiul de a economisi și asta este secretul pentru a instala un obicei nou.

Acest pas are două etape. Acum o să vorbim doar de primul și al doilea o să-l reluăm după ce plătim niște datorii (scapă de datoriile mici - capitolul următor).

Primul pas este *economisirea rapidă*. Adică să strângi cât poți de repede 1000 de euro (sau măcar 500, în funcție de venitul tău lunar) - în general cam cât te costă o lună normală de cheltuieli.

E cel mai scurt pas, dar foarte important. E ușor de făcut și te pornește la drum pentru că demonstrezi minții tale că poți face asta și poți apoi mai ușor să treci la constituirea fondului de urgență.

Adună rapid 1.000 de euro - o dată, nu lunar!

De unde o poți face? Folosește bugetul de mai devreme și vezi de unde poți redirecționa bani.

Unde îi ții? În contul de economii. Aici faci plată automată lunar o sumă pe care o consideri confortabilă pentru tine.

Atenție! Această sumă este numai pentru situații de urgență și nu trebuie să te atingi de ea. Nu sunt bani de mâncare sau de plătit rata

la bancă. Dacă se întâmplă să intri în banii respectivi trebuie să îi pui la loc în cel mai scurt timp.

Știi ce te rog să faci? Să îmi trimiți un e-mail la dragos@dragosbar-balata.ro cu suma și data până la care te angajezi să strângi această sumă. Pentru că te voi verifica!

Puncte cheie de reținut din Capitolul V:

■ Plătește-te mai întâi pe tine însuși:

VENITURI - ECONOMII = CHELTUIELI

■ Secretul este să începi cu sume mici și să crești progresiv. Vei vedea progresul și asta te va motiva

VI. SCAPĂ DE DATORIILE MICI

„Trecutul nu e trecut decât în măsura în care nu mai plătești pentru el”

Jon Hanson

Nu suntem o nație care să ne supraîndatorăm, ci chiar privim creditul cu oarecare scepticism. Cu toate acestea, e un capitol important pe care trebuie să îl cunoaștem, fie că avem sau nu credit. Pentru că ne vom lovi mai devreme sau mai târziu de asta.

Datoriile nu sunt legate de venit. Există persoane care câștigă mii de euro pe lună și se afundă în datorii din ce în ce mai rău și sunt persoane care deși câștigă doar câteva sute de euro pe lună, economisesc în mod constant.

Câți dintre voi aveți credite? Nevoi personale? Carduri de credit? Împrumuturi de la prieteni/familie?

Care sunt cele mai scumpe credite? Televizorul în rate, cardurile de credit, etc. Dobânzi peste 20%.

Este ca și cum ai investi la un randament de 20%.

Nu mai cadeți în capcana *cât e rata lunară*. E numai 100 de lei? Îmi pot permite.

Negociază! Care e rată pentru cardurile noi? Așa trebuie să negociezi cu banca să-ți reducă dobânda.

Dobânzile pe piața au scăzut mult față de acum câțiva ani. Rata de referință a BNR (aprilie 2013) este 5.25%. Inflația la martie 2013: 5.25%.

Pași:

1. Listează creditele în ordinea mărimii lor crescătoare (începi cu cel mai mic ca valoare). Apoi, la sume aproximativ egale, ordonezi în funcție de dobândă. Trecem și pe cel de la familie - exemplul clienței mele cu datorie către sora sa.
2. Redu dobânda. Renegociază cu banca o reducere de dobândă.
3. Refinanțează și consolidează.
4. Plătește-le în avans, începând cu cel mai mic. Apoi, după ce îl lichidezi pe acesta, treci la următorul, nu toate în același timp.

Cât vei aloca din venit pentru plata în avans, lunar a creditelor? Minim 10% din venitul lunar. După ce ai 1.000 euro și înainte să începi să economisești.

Care e cel mai bun credit? Cel pe care nu-l ai!

Diferența între credite bune și credite proaste: (definiția Rich Dad)
- îți aduc sau îți iau bani din buzunar.

Multă lume s-a împrumutat în euro sau franci în perioada de „boom” și a avut mult de pățimit din această cauză pentru că leul s-a depreciat masiv în raport cu aceste valute în perioada 2008 - 2011. Soluția ar fi fost acoperirea riscului valutar prin hedging. Nu vreau să intru în detalii, dar

este un contract derivat, care se încheie printr-o firmă de intermediere SSIF și poți acoperi riscul deprecierii leului, plătind un cost pentru acel contract. Te asiguri astfel că știi cât anume ai de plătit lunar și elimi riscul deprecierii și de a plăti mult mai mult rata.

Puncte cheie de reținut din Capitolul VI:

- Datoriile nu sunt legate de venit, ci de obiceiuri
- Cele mai scumpe credite sunt televizorul în rate sau cardurile de credit
- Plătește-le în avans, începând cu datoria cea mai mică

VII. SAVUREAZĂ UN SOMN LINIȘTIT

Nu-ți pune încrederea în bani, dar pune-ți banii acolo unde ai încredere.

Oliver Wendell Holmes

Spuneam că pasul cu Spune Stop Stresului financiar are două etape.

Prima a fost să strângi cât poți de repede 1000 euro, bani care să îți asigure un confort și liniște în cazul unei urgențe.

Apoi am zis că înainte să începem să economisim e bine să plătim cheltuielile mici pentru că acestea au în spate un cost foarte mare și nu are sens să economisim și să primim o dobândă de 5%, când pe noi ne costă 20%.

Așadar, economisirea abia acum începe.

Cum faci asta? Aplici în continuare strategia „Plătește-te mai întâi pe tine însuși”!

Începe cu o sumă mică, care este confortabilă pentru tine. Poți începe cu 1% sau 50 lei. Apoi crește la 100 lei luna următoare, la 200 lei și tot așa, până ajungi la un nivel care te întinde un pic în afara zonei de confort, te face mai disciplinat, dar te descurci și îți permiți un standard de viață în care crești.

“Saving money is like exercise. It gets easier with practice!”

Nu contează suma. Așa cum faci ceva, așa faci orice. **How you do anything is how you do everything!**

Conduci mașina? Porți centura de siguranță? Știi că e plictisitor să o porți, dar dacă nu o ai atunci când trebuie, te-ai ars. La fel este și cu fondul de urgență. Este centura de siguranță financiară! Trebuie să o porți la tine, e regula banilor.

Dacă ai un accident centura îți salvează viața; la fel, dacă îți pierzi jobul sau alt eveniment nefericit, fondul de urgență îți salvează casa sau chiar viața în anumite cazuri.

Statistica arată că majoritatea românilor au mai puțin de 1 lună de economii, adică trăiesc de la salariu la salariu.

Experții financiari recomandă să avem fondul de urgență de minim 6 luni de cheltuieli lunare. Eu recomand minim 3 deoarece consider că și unele investiții pot fi transformate destul de rapid în lichidități.

Îl constitui și îl ții în permanență!!! Nu te atingi de el decât în cazurile pentru care e constituit- de urgență!

Unde ținem fondul de urgență?

Scopul fondului de urgență nu este ca să te îmbogățească. Rolul lui este așa cum îi spune și numele pur pentru a-ți asigura siguranța și confortul mental că ești asigurat în caz că vreun eveniment neprevăzut se întâmplă. Repet, scopul fondului de urgență nu este să te facă bogat, nu e dobânda, ci este siguranța ta.

Cu toate astea, el nu trebuie să stea la saltea sau nici măcar în cont curent, pentru că își pierde din valoare cu trecerea timpului, fiind afectat de inflație. Astfel consider că el trebuie ținut în depozite, dar în felul următor- mai multe depozite lunare cu prelungire automată și capitalizare, constituite la diferență de o săptămână unul de altul.

După ce se strâng 5000 ron peste suma de 1000 euro (economisirea rapidă- pasul 1), poți forma primul depozit la o lună cu capitalizare și prelungire automată.

De exemplu- să spunem că după ce ai constituit economia rapidă de 1000 euro în contul de economii, ai strâns 5000 ron. Aceștia îi pui într-un depozit la 1 lună cu capitalizare și prelungire automată. Când economisești încă 5000 ron din venitul tău, mai constitui un depozit la o lună, cu scadența la o săptămână după primul depozit constituit. Și așa mai departe.

De ce recomand varianta asta? În general unele bănci dau o dobândă un pic mai mare pentru sume mai mari de 5000 ron. De ce scadente la o săptămână? Pentru că dacă se produce evenimentul respectiv și ai nevoie de bani urgent, să poți lichida depozitul care are cele mai puține zile de la reconstituire- astfel nu vei pierde dobânda sau vei pierde doar câteva zile de dobândă.

Pentru a studia ofertele băncilor poți verifica site-urile www.conso.ro sau www.finzoom.ro și poți compara diferitele oferte ale băncilor.

De asemenea, verifică și care este inflația actuală și inflația estimată pe anul în curs pe site-ul BNR- www.bnr.ro

Scopul fondului de urgență nu este dobânda, ci siguranță, faptul că banii sunt disponibili pentru situații de urgență cum ar fi cazul că îți pierzi slujba sau alt eveniment nefericit.

Despre Asigurări

Într-o oarecare măsură, asigurările se suprapun cu fondul de siguranță ca și scop. Totuși sunt riscuri și sume mari pe care nu le putem acoperi din fondul de urgență, în cazul în care s-ar produce un eveniment nefericit: sănătatea, casa etc.

Am primit întrebarea: dar nu este mai bine să economisesc eu bani pentru cazul în care s-ar întâmpla evenimentul respectiv decât să plătesc primele pentru ceva care s-ar putea să nu se întâmple niciodată?

Răspunsul meu este: depinde. Ești atât de disciplinat încât să economisesti și pentru asta? Totuși, da, dacă ai o mașină care valorează mai puțin de 5000 euro, s-ar putea să nu merite să-i faci CASCO.

Prima de risc crește cu randament marginal descrescător cu cât crește valoarea asigurată.

De aceea, părerea mea este că în loc să ai 6 luni de economii, mai bine ai 3 și îți faci și asigurări: de casă și de sănătate. Dacă ai copii mici trebuie să îți faci și asigurări de viață - dar polița cu termen, nu cea cu viață și component de investiții. Investițiile sunt investiții, asigurările sunt asigurări. Au în general randamente mai mici decât media pieței (portofoliul mai puțin riscant și comisioane mai mari).

Pentru că nu sunt suficiente produse în România de investire, aș recomanda ca instrument de investire al firmelor de asigurări cele

pentru educația copiilor sau care se pretează pentru acest obiectiv.

Am un prieten căruia i-a luat foc casa recent. Noroc că a fost asigurat pentru că altfel paguba era de aproximativ 30.000 euro.

Asigurarea de casă nu este scumpă: eu plătesc cu părinții mei pentru 3 case 700 ron/an. Și putem să dormim liniștiți sau să plecăm în concedii.

Puncte cheie de reținut din Capitolul VII:

- Porți centura de siguranță?
- Scopul fondului de urgență nu este să te faci bogat, nu e dobânda, ci este siguranța ta.
- Așa cum faci ceva, așa faci orice
- Fă-ți asigurările minime.

VIII. STRATEGII SIMPLE PENTRU GESTIONAREA BANILOR

„Cele mai periculoase cinci cuvinte pe care le poti folosi atunci când investești sunt: De data asta este diferit”

John Templeton

Primul lucru pe care îl poți face pentru a avea mai mulți bani este să-i gestionezi bine pe cei pe care îi ai deja.

Te întrebam anterior tu cui i-ai da banii să ți-i gestioneze? Unuia care câștigă 100 și păstrează 10 sau unuia care câștigă 1.000 și-i cheltuiește pe toți? Dacă gestionezi banii bine, vei avea parte de mai mulți.

Nu poți să rogi pe cineva să slăbească în locul tău; trebuie să îți schimbi tu alimentația și stilul de viață. La fel este și în gestionarea banilor. Nu poți preda altcuiva această sarcină pentru că ai trata efectul, nu cauza.

Am o veste bună!

Ne putem folosi de unele mici trucuri pentru a face procesul gestionării banilor mult mai eficient.

Și anume sistemul de conturi. Adică să direcționezi, atunci când primești venitul (salariul de exemplu), în următoarele conturi, dar atenție, înainte de a face alte cheltuieli. Acelea vor fi primele utilizări ale banilor tăi.

Îți recomand două conturi pe care să ți le deschizi la bancă sau să folosești pușculița sau plicuri pentru ele.

- Primul cont: Contul de economii - 10%;
- Al doilea cont: Contul de învățare și dezvoltare personală - 10%;
- Rămân 80% pentru cheltuieli.

Dacă întradevăr vrei să mergi mai departe, la un alt nivel, unde lucruri neașteptate se vor întâmpla, îți recomand să mai faci 2 conturi:

- Contul pentru donații - 5%. De ce să donezi? Sunt multe explicații, dar nu îți spun decât atât: experimentează!

- Contul pentru recompense - 5%. În acest drum al gestionării banilor, avem nevoie de recompense, deoarece creierul nostru simte că renunțăm la ceva și trebuie să fie recompensat pentru asta. Altfel va asocia procesul cu ceva dureros și va renunța.

Ideea e că oricum faci cheltuielile acestea, oricum cheltuiești pentru tine. Atunci, de ce să nu o faci conștient și să profiți de puterea recompenselor, știind ca te așteaptă un cadou la sfârșitul lunii?!

Ce este important este ca sa faci aceste directionari ale banilor în mod constant, în fiecare luna și nu doar o dată, pentru ca nu are nici un efect. Daca vei face un obicei din asta, îți va transforma viața financiară pe termen lung.

Vrei să scapi de buget? Pune întâi banii în conturile respective. Pentru că asta te va forța să ții restul cheltuielilor responsabil și să nu mai cheltuiești pe emoții nici dacă ai vrea. Dar trebuie să faci asta automat, prin plăți prestabilite, fără a mai avea acces la bani într-un fel. Dacă constăți că încă cheltui bani pe lucruri de care nu ai nevoie,

marește procentele în conturi.

De ce taxele sunt plătite primele, înainte să îți primești tu banii? Pentru că și-au dat seama guvernării că dacă ar lăsa oamenii să bugeteze pentru impozite, statul ar da faliment. Dacă bugetezi pentru economii și dacă nu o faci automat imediat, nu o să funcționeze pe termen lung. Pentru că suntem leneși, avem emoții, preferăm să facem ce e ușor și distractiv înainte de ce e greu și necesar.

Soluția: Automatizează!

Știm că oamenii sunt incredibil de leneși și de delăsători, nu că ar fi cazul tău, ci al unor cunoștințe ale tale. Dar în marea majoritate a cazurilor, managementul banilor trebuie să se întâmple automat. Ba nu, în toate cazurile, managementul banilor trebuie să se întâmple automat. Pentru că ne salvează mult timp și face ca lucrurile să se întâmple.

Facturi: scapă de grija lor și concentrează-te pe cum să crești venitul. Pe ce te concentrezi crește, așa că plătește facturile automat și tu concentrează-te pe cum să îți crești venitul. Un alt avantaj al automatizării facturilor este că scapi de penalități și întâzieri. Dar nici nu plăti mai devreme de termen pentru că banii au valoare în timp: un leu astăzi valorează mai mult decât un leu mâine.

Automatizează conturile de economisire și investiții. Pentru a simplifica și a face procesul mai ușor. Vei fi uimit peste câteva luni când te uiți pe extras! Țasta a fost cazul meu.

Mi-am făcut o plată automată ca să economisesc 300 lei/lună la ING și am uitat de ea. După vreo 4 luni mă uit pe Home Bank și văd în

extras 1200 lei! A fost WOW! De unde au venit banii ăștia?! Senzația a fost ca și cum cineva mi i-ar fi dat cadou. Acum am strâns o sumă frumoșică pe care o țin în contul de economii, iar plata recurentă lunară am crescut-o la 500 lei pe care o transfer automat către contul meu de la bursă, să cumpăr acțiuni.

Am observat de mai multe ori la cursurile de finanțe personale când ajungeam la ideea de automatizare că era interes, dar parcă lumea nu pleca convinsă de acest aspect. Așa că vreau să accentuez importanța automatizării. E crucial pentru a avea succes pe termen lung cu finanțele.

Dacă vrei să strângi avere pe toată durata vieții tale, sau cel puțin în perioada activă, singura metodă viabilă este să pui planul tău pe pilot automat.

„Recomand ca oamenii să-și automatizeze cam toate lucrurile din viața lor financiară. Poți face set up-ul în mai puțin de o oră și te poți întoarce la viața ta liniștit”

DAVID BACH, Autor THE AUTOMATIC MILLIONAIRE

“Setează-l și uită de el!”

Automatizează-ți finanțele și concentrează-te pe obiectivele tale pe termen lung.

De asemenea, plata pentru Pilonul III se automatizează foarte ușor. Așa cum am mai zis, semnezi formularul de adeziune cu Fondul de Pensii și duci copia ta la Resurse Umane sau Contabilitate și ei se ocupă să facă plățile către contul tău de la Fondul de Pensii. Tu nu ai nici o grijă. Doar să urmărești extrasele din când în când.

La fel, plata pentru Bancă pentru Locuințe o poți face automată și recurentă la o anumită dată.

Dacă ai un venit neregulat, poți folosi acest instrument pentru o planificare mai bună: www.youneedabudget.com

Puncte cheie de reținut din Capitolul VIII:

- Primul lucru pe care îl poți face pentru a avea mai mulți bani este să-i gestionezi bine pe cei pe care îi ai déjà
- Vrei să scapi de buget? Pune întâi banii în conturile pentru prosperitate
- Automatizează-ți finanțele și concentrează-te pe obiectivele tale pe termen lung.

IX. SPRINT SAU MARATON?

„Investițiile ar trebui să semene mai mult cu a privi vopseala cum se usuca sau a privi iarba cum crește. Dacă vrei emoții, ia 800 de dolari și du-te în Las Vegas“

Paul Samuelson

Spuneam că există două moduri de a deveni bogat! Unul necesită timp, iar celălalt *educație financiară și risc*.

Primul mod de a deveni bogat implică risc mic și nu necesită o educație financiară bogată, dar are ca și cost timpul. Adică trebuie să aștepti 20, 30 poate 40 de ani pentru a beneficia de miracolul dobânzii compuse care să îți aducă dobânzi și profituri înseminate. Acest mod ar fi echivalentul maratonului.

A doua modalitate implică un timp mult mai scurt, dar presupune să îți asumi un risc mult mai mare, să capeți o educație financiară importantă, adică să plătești prețul. Acest mod de investire ar fi echivalentul sprintului.

La sprint, dacă nu ești în cea mai bună formă fizică în momentul respectiv, dacă nu ești concentrat 100% și dacă îți lipsește cel mai mic detaliu, ai pierdut cursa. La maraton, după cum bine știi, chiar dacă ai pierdut startul, ai tot timpul la dispoziție să revii. Aici e important să ai un ritm constant și susținut și succesul e garantat.

Mie îmi place foarte mult sportul și este o activitate care face parte activă din viața mea. Îmi plac sporturile dinamice, care au acțiune și care te implică total. De aceea sunt bun la sprint și mă plictisea enorm alergatul pe distanțe lungi. Și asta s-a văzut și în stilul meu de investiție. Cred că sportul și modul în care te manifesti în sport are foarte mare legătură cu modul cum te manifesti în viață și în afaceri chiar.

Pentru a înțelege mai bine la ce mă refer o să îți povestesc care a fost cea mai bună și cea mai proastă investiție pe care le-am făcut până acum.

Ambele au fost în 2008, în perioada de criză când, nu-i așa, cele mai mari profituri sau pierderi se pot face.

Cum îți spuneam, am început să am portofoliu pe bursă încă de prin anul 2004 și înțeleg destul de bine piața. Criza m-a prins cu un portofoliu de vreo 5000 euro, cu toate că vândusem deja o parte importantă a acțiunilor încă la prețuri aproape de maxim. După ce au fost multe știri negative și toată lumea era speriată că totul o să se ducă de râpă, a mai venit și anunțul cu falimentul Lehman Brothers, ceea ce a dus piețele dramatic în jos, scăderea fiind cu 40% față de maxime.

Eu cred în ciclicitatea piețelor și anticipam o revenire spectaculoasă la un moment dat. Așa că am făcut un credit de 20.000 euro și am început să investesc, folosind media descendentă, adică cumpăram câteva acțiuni, apoi când prețul mai scădea mai cumpăram acțiuni și tot așa, coborând prețul mediu la care cumpăram acțiunile. În câteva săptămâni am investit toți banii, dar, surpriză, acțiunile tot continuau să scadă. Și au mai scăzut încă 25-30% de atunci.

Greșeala mea a fost că m-am speriat și deși anticipam revenirea, nu am avut tăria emoțională să păstrez acțiunile și am vândut mare parte din ele pe pierdere. După cum bănuiam, acea panică groaznică de pe piețe a trecut și în numai un an, prețurile au revenit la 50% din maxime. Dacă aș fi păstrat acțiunile și nu intrăm în panică, așa cum era de fapt planul meu inițial, aș fi avut un profit frumușel.

Dar am învățat din asta. Și poate ce m-a ajutat cel mai mult a fost faptul că am anticipat ce urma să vină pe piața imobiliară, pentru că piețele sunt corelate, dar există un decalaj de timp între ele, piața de capital, bursa, fiind cea mai sensibilă și prima care reacționează la știri și factori economici.

Așa că anticipam că o să scadă piața imobiliară și am luat decizia de a-mi vinde apartamentul: un apartament cu 3 camere aproape de Piața Victoriei, cu toate că familia și prietenii mă considerau nebun că îmi vând apartamentul și mă întrebau unde o să stau. Dacă îți mai aduci aminte, maximele la imobiliare au fost în martie 2008, când erau unele prețuri inimaginabile la case. Prețul pe care l-am cerut inițial a fost de 190.000 euro, ca să fiu în rândul oamenilor. Am primit o ofertă la 150.000 pe care am refuzat-o zicând cum să iau așa puțin pe el. Ei bine, de prin toamnă lucrurile au început să se agraveze și pe real estate și greu mai găseai pe cineva să cumpere.

Am primit o ofertă spre sfârșitul anului de la o familie de 135.000 euro, am stat pe gânduri, am zis că e ultima strigare și că dacă nu îl vând acum n-o să se mai întâmple, așa că am bătut palma.

Dar, surpriză, chiar când mergeam la notar, am primit telefon că s-au răzgândit, că au găsit un apartament similar, dar mai ieftin. Am zis că asta e, n-a fost să fie. Dar după câteva ore am luat o decizie care a fost cea mai bună decizie investițională din viața mea. I-am sunat și am întrebat pe care din cele două apartamente îl preferă. Pe al meu, dar că prețul era mai mare. Așa că am redus prețul la 125.000 euro și am făcut tranzacția, chiar între Crăciun și Revelion, prinzând ultimul tren.

Am ținut banii respectivi în depozite cu dobândă și de 24% la lei, fiind o criză mare de lichiditate pe piață și băncile oferind dobânzi exorbitante, mai ales pentru sume mari.

Am investit astfel și în fonduri mutuale, în acțiuni, am început la Banca pentru Locuințe și multe alte investiții.

Iar peste 2 ani am cumpărat un apartament similar la jumătate de preț. Asta a fost scăderea pe piața imobiliară în 2 ani de criză, scădere pe care am anticipat-o corect și din care am câștigat foarte mulți bani.

Cred că aceste investiții m-au caracterizat și au fost și o reflexie a stilului de sprint pe care îl preferam. Ei bine, de anul trecut am început să îmi schimb stilul de sport. Adică am început să alerg distanțe lungi și treptat, am reușit să alerg un semi-maraton, iar anul acesta mă pregătesc pentru maraton, lucru pe care nu l-aș fi crezut posibil până nu de mult. Dar am înțeles că pentru a avea succes pe termen lung e necesar să practic ambele sporturi.

Pe de altă parte, am început să investesc constant și să fac din asta un obicei pe termen lung și nu să fac sprinturi investiționale.

În funcție și de cele două modalități de investire, există și instrumente de investire specifice pentru ele și care sunt enumerate și explicate mai jos.

Ce înseamnă a investi? A pune banii la dispoziția afacerilor/acțiunilor pentru a crea valoare. Dacă nu crează valoare reală, investiția respectivă nu este sustenabilă.

Vezi FNI, vezi scheme financiare, vezi produse structurate - nu aduc o valoare reală și nu fac decât să complice și să lungească lanțul investiției.

Cei 3 E ai investitorului: Educație (vocabular financiar), Experiență, Extra cash.

Deși de multe ori am afirmat că școala nu te învață cum să-ți gestionezi banii, cred că școlile de afaceri te ajută să îți crezi măcar vocabularul financiar. Educația financiară începe cu deprinderea unor termeni precum randament, risc, cash flow, rata de actualizare, valoarea în timp a banilor, rata compusă (capitalizare) etc. Cuvintele pe care le folosim au o importanță și un efect asupra noastră mai mare decât ne dăm seama pentru că ne creează universul și contextul în care acționăm.

Robert Kyosaki definește educația financiară ca o sumă de cunoștințe a următoarelor domenii: economie, istorie, contabilitate, taxe, investiții și afaceri.

Succesul este de multe ori rezultatul bunej judecării. Buna judecată este rezultatul experienței, iar experiența este rezultatul proastej judecării.

De aceea pentru a fi un investitor de succes trebuie să treci prin aceste etape, să îți câștigi experiența cu bani, timp și sudoare. Nu degeaba se spune că atunci când oamenii cu bani se întâlnesc cu oamenii cu experiență, oamenii cu bani pleacă cu experiență și oamenii cu experiență pleacă cu banii.

Nu în ultimul rând banii lichizi sunt extrem de importanți, dar sunt nenumărate exemple în care dacă ai o investiție bună și experiența și cunoștințele necesare, vei găsi și banii.

Ce trebuie să știi despre investiții?

1. Urmează prioritatea/ordinea investirii:
2. Investitorul, cel care este activul sau pasivul. În funcție de cum îți controlezi lumea interioară. Poți face greșeli și înveți din ele (nu cum ne învață școala să nu greșim). Redu riscul prin creșterea IQ-ului financiar (economie, contabilitate, taxe, investiții, afaceri și istorie)
3. Stabilește-ți obiectivul specific (SMART) cu suma pe care vrei să o câștigi și până când - pentru că de aici vei ști ce investiții vei urma și îți vei activa RAS.

Prioritatea/ordinea investirii, în funcție de riscul asociat, în ordinea riscului crescător și al educației financiare necesare:

Când vine vorba de investiții, este ușor să zici că e prea mult să fii

atent la atâtea știri, să stai să studiezi companiile și te întrebi: *nu e mai ușor să angajez pe cineva să facă asta pentru mine?* NU. Pentru că nimănui nu-i pasă de banii tăi la fel ca ție! Și în orice caz trebuie să înțelegi când îți face o recomandare și nu să asculți orbește.

În plus, experții (brokerii, consultanții financiari) habar nu au. Nu își investesc banii lor acolo. Eu îmi consult brokerul, dar de obicei fac invers.

De asemenea, fondurile mutuale, deși au comisioane considerabile de administrare a portofoliului, nu reușesc să „bată piață” (adică să obțină randamente mai bune decât media pieței) decât în 25% din cazuri.

Și atunci, de ce să plătești aceste comisioane când poți investi tu direct într-un portofoliu ce urmează indicele pieței?

Totuși, poți apela la experți financiari independenți, care nu au un interes să-ți vândă un produs anume, ci te ajută să îți stabilești obiectivele și să faci planul pentru atingerea lor.

În principiu poți investi în patru categorii de investiții: afaceri, titluri financiare, real estate și în tine.

Am listat mai jos principalele investiții potențiale la care un investitor are acces. Cu siguranță mai pot fi introduse și altele, care pot fi o extindere a celorlalte.

Enumerarea are la bază riscul și educația financiară necesare pentru investirea în activul respectiv.

0. Investiția în tine
1. Depozite - nu e investiție
2. Banca pentru locuințe
3. Pilon III Pensii- deductibil fiscal
4. Obligațiuni- variază prețul în funcție de dobânda pe piață
5. Fonduri mutuale (fără cele riscante)
6. Reședința proprie
7. Imobil de închiriat
8. Afacere
9. Bursă
10. Mărfuri
11. Derivate
12. Forex
13. Colecții - foarte ilichide

0. Investiția în tine.

Investiția în tine este din punctul meu de vedere cea mai sigură și cea mai rentabilă pentru că ea îți va aduce apoi casa sau mașina pe care ți le dorești. Risc? Nu există pentru că este singurul lucru pe care nu ți-l poate lua nimeni.

1. Depozitele nu reprezintă o investiție din punctul meu de vedere, ci este o metodă prin care dacă ai noroc reușești să păstrezi valoarea reală a banilor.

Depozitele sau conturile de economii sunt o metodă pentru a gestiona procesul de economisire, de a pune bani deoparte și ce ne oferă aceasta în viața noastră, de la siguranță, posibilitatea de a profita de oportunități sau o anumită independență.

Din acest motiv consider că, cel puțin în momentul actual, când dobânzile între bănci sunt destul de apropiate, că aproape nu face o diferență la ce bancă ai depozitele.

Ce e mai important, repet, pentru economisire și nu pentru investire, este să fie sigură, să ai servicii bune și să ai comisioane cât mai mici.

2. Banca pentru Locuințe

Dacă ți-aș da 25 lei pentru fiecare 100 lei pe care îi ai la tine și cei 100 îi păstrezi, ai face-o?

Banca pentru Locuințe este o facilitate oferită de stat pentru dezvoltarea domeniului locativ. Astfel, pentru suma depusă anual la bancă pentru locuințe, primești de la stat o primă de 25% din suma depusă, în limita a 250 euro/an. Din acest motiv, suma pe care ți-o recomand să o depui este de 1000 euro/an, pentru a optimiza randamentul.

Contractul se face pe 5 ani, iar la sfârșitul celor cinci ani, poți ridica banii și îi poți folosi pentru amenajarea casei sau orice cheltuieli ce au a face cu domeniul locativ. Sună prea bine să fie adevărat. Așa și este, pentru că sunt câteva observații de făcut. În primul rând randamentul nu este 25% pe toată perioadă, ci undeva la 14%, pentru că suma depusă în primul an nu e recompensată în anii următori decât cu 2 sau 3% cât adăugă și banca la aceste sume.

Prima de la stat o primești după 5 ani. Se întârzie plățile.

Cu toate acestea consider că este un produs bun, care îți oferă o dobândă foarte mare, cel puțin pentru dobânzile din prezent care sunt undeva la 4-5% în medie.

Și în plus te disciplinează să economisești.

3. Pilon III de pensii

Să vorbim despre pensie, nu despre pensionare!

Investind în Pilonul III de pensie beneficiezi de miracolul dobânzii compuse, cât și de avantaje fiscale (deductibil fiscal în limita a 400 euro/an). Astfel, folosești banii statului pentru a investi și a crea avere, a multiplica banii prin dobânda compusă. Chiar dacă la final, când ajungi la pensionare, vei fi taxat, tot ești mult mai câștigat pentru că ai folosit scutul fiscal, ai folosit banii statului ca să îți multiplici banii. În plus, poți obține randamente mari. Faptul că ai timp la dispoziție: 30 ani îți permite să investești într-un portofoliu mai riscant pentru că pe termen lung am spus că piețele sunt în general ascendente.

Singura problemă potențială este faptul că s-ar putea modifica grila de impozitare la momentul pensionării. Dacă acum este la 16%, un nivel destul de mic, este posibil ca peste câteva zeci de ani, procentul de impunere să fie mai mare.

Această facilitate fiscală (deductibilitatea de 400 euro/an) ar avea un impact mai mare dacă ar fi în vigoare grila de impozitare progresivă, așa cum a fost în urmă cu mai mulți ani-prin anii 2000, când

scutul fiscal ar fi semnificativ dacă te-ai afla într-o grilă de impozitare de, să zicem, 33%.

De asemenea, câștigurile realizate din investiții, atât a banilor depuși de tine, cât și ai statului (amânarea impozitelor) nu sunt taxate decât la final, când ridici banii și poți beneficia astfel mult mai repede de dobândă compusă.

Randamentul mediu al Fondurilor de pensii private a fost în 2008 de 11,5%, în 2009 de 17,7%, în 2010 de 13,3%, în 2011 a fost de 6,5%, în 2012 de aproximativ 10%, iar în 2013 media este în jur de 7%.

În orice caz, îți recomand să investești minimul de 400 euro/an în Pilonul III, adică undeva la 140 RON/lună, mai ales dacă angajatorul tău dublează suma și îți recomand să negociezi cu el o astfel de posibilitate și ai deja un randament de 100%. Și angajatorul tău beneficiază de deductibilitate fiscală dacă contribuie către pensia ta Pilonul III în limita a 400 euro/an.

Dacă ar vira suma respectivă în salariu l-ar costa 160 lei pentru fiecare 100 lei, pe când dacă contribuie la pensia ta îl costă 84 lei pentru fiecare 100 lei, adică jumătate.

Cum procedezi pentru a investi în Pilonul III? E simplu, decizi în ce fond vrei să investești, iei legătura cu un consultant al lor, semnezi un formular de adeziune și duci copia ta la contabilitate sau la resurse umane și ei vor reține din salariu tău și vor face viramentul. Tu nu ai nici o grijă.

În ce fond Pilonul III investesc? Ei bine, e o discuție mai detaliată, dar în primul rând trebuie să decizi ce nivel de risc vrei să îți asumi.

Fondurile se împart în risc scăzut, mediu și ridicat, în funcție de structura portofoliului în care investesc.

Dacă ai peste 25 ani până la pensionare îți poți permite să alegi un fond cu risc ridicat pentru că ai timpul de partea ta. Cu cât te apropii mai mult de vârsta pensionării, îți recomand să alegi fonduri cu risc din ce în ce mai scăzut.

Avantajul este că îți poți muta pe parcurs fondul de la unul cu grad ridicat la altul mediu sau scăzut, chiar fără penalizări.

De asemenea, îți recomand să alegi un administrator de fond cu reputație internațională și istorie în domeniu gen ING, AIG, Allianz etc.

4. Obligațiuni

Sunt instrumente financiare prin care un emitent strânge bani de la creditori, plătindu-le o dobândă pentru suma împrumutată numită cupon.

Obligațiunile implică două tipuri de riscuri: cel de incapacitate de plată (adică emitentul dă faliment) și riscul ratei dobânzii, adică variază prețul în funcție de dobândă pe piață.

Datorită riscului suplimentar, obligațiunile produc de obicei câștiguri mai mari decât dobânzile bancare. Astfel poți obține o dobândă mai mare decât la bancă.

5. Fonduri mutuale (în principal cele de obligațiuni)

Pe scurt, fondurile mutuale sunt fonduri de investiții în care mai mulți investitori plasează bani ce sunt investiți într-un portofoliu diversificat, fiecare având o parte din acest portofoliu, numită unitate de fond.

Prin cumpărarea de unități de fond într-un fond mutual, investitorii individuali pot face o diversificare importantă a portofoliului, care nu ar fi fost posibilă altfel.

Fondurile mutuale se împart în trei categorii în funcție de gradul de risc al portofoliului în care investesc: scăzut, mediu și ridicat.

Fondurile mutuale cu risc scăzut sunt cele care investesc în instrumente ale pieței monetare (depozite, titluri de stat pe termen scurt etc). Ele sunt similar depozitelor ca și randamente așteptate și datorită faptului că nu sunt la fel de lichide și mai plătești și comisioane nu le consider o variantă optimă de investire decât în rare ocazii.

Fondurile mutuale cu risc ridicat sunt cele care investesc preponderant în acțiuni. De multe ori sunt o variantă bună de investire pentru că oferă o diversificare bună a portofoliului și expunere pe mai multe piețe, inclusiv pe cele internaționale.

Ideea este că dacă oricum îți asumi riscul și oricum trebuie să cunoști și să studiezi înainte de a investi, cred că e mult mai bine să investești tu direct în bursă, fără a mai plăti comisioane de gestiune și administrare. În plus, majoritatea fondurilor mutuale nu reușesc să "bată piața", adică să aibă un randament mai mare decât indicele pieței, care reflectă media randamentelor acțiunilor.

Fondurile mutuale cu risc mediu investesc preponderent în obligațiuni și titluri de stat. Fiind diversificate, prin cumpărarea unităților de fond, ai acces la instrumente pe care nu le-ai putea achiziționa decât foarte greu ca investitor individual.

Multe fonduri mutuale nu impun o sumă minimă de intrare, astfel că poți investi și numai 500 sau 1000 lei și să ai acces la o bucățică dintr-un portofoliu diversificat.

Cum au evoluat în 2012 fondurile mutuale?

Cele mai performante au fost:

- Fonduri monetare: OTP Comodis 6,98%
- Fonduri de obligațiuni: BCR Obligațiuni: 7,38%
- Fonduri de acțiuni: Certinvest BET-FI: 41,10%

Pentru o imagine mai completă vezi: <http://www.zf.ro/fonduri-mutuale/>

Cum procedezi dacă vrei să cumperi fonduri mutuale?

Studiezi lista lor pe site sau mergi la o bancă care distribuie fonduri mutuale (ex. BCR, Banca Transilvania, Raiffeisen etc) , consulți prospectul de emisiune și discuți cu consultantul bancar.

După ce te hotărăști în ce fond vrei să investești, plătești suma și cumperi unități de fond la fondul respectiv la valoarea din ziua în curs. Această valoare se modifică zilnic în funcție de evoluția prețurilor activelor din portofoliu și a dobânzilor încasate. Astfel, tu ai un număr fix de unități de fond pe care le-ai achiziționat, iar ce se modifică este doar valoarea lor unitară. Profitul tău se determină în funcție de evoluția acestei valori a unității de fond.

6. Reședința proprie

Casa.

Când ți-ai pus ultima oară întrebarea: îmi cumpăr sau nu casa?

Dacă ar fi să întrebi specialiștii, ți-ar da răspunsuri diferite. Consultanții din bănci bineînțeles că au interesul să îți vândă un credit ipotecar. Sunt unii consultanți financiari independenți care ne sfătuiesc că este inutil să ne luăm niște betoane când putem foarte bine să stăm cu chirie.

Răspunsul meu este că dacă vrei să devii bogat, trebuie să cumperi o casă - face parte din drum.

Casa este cea mai bună investiție pentru persoanele cu venit mediu, constant.

Păreră mea este că pentru a deveni bogat (folosesc termenul acesta pentru că pe lângă independent financiar, bogat se referă și la alte planuri decât banii) trebuie să parcurgi mai multe etape: obiceiuri constructive de cum să gestionezi banii, economisire, investire etc. A avea o casă face parte din acest drum.

Deci răspunsul meu este da, dar privind-o ca o investiție și nu ca o achiziție emoțională, nu pentru mândria de a avea o casă, ci pentru următoarele motive:

1. Te va face să ai un comportament de economisire ca să plătești rata
2. Folosești efectul pârghiei: pui un avans mic și te folosești de banii altor persoane pentru a cumpăra casa. Exemplu: cumperi o casă de 50.000 euro și pui avans de 5000 euro. În 2 ani valoarea casei crește la 60.000 euro. Care e randamentul tău? Ai zice 25% de la 50.000 la

60.000? NU, randamentul tău este 200%, adică investești 5000 euro și câștigi 10.000 sau 100% anual.

3. Ai avantaje fiscale. De asemenea pentru cei care își iau prima locuită există avantaje, de genul Prima Casă.

4. Este momentul. Piața de real estate e ciclică - au dovedit-o piețele mature. În România încă nu am avut istorie decât crescătoare și scădere abruptă în criză. Cu siguranță va reveni pe creștere, chiar dacă pe termen scurt poate să mai scadă un pic.

Sunt mai multe aspecte pe care trebuie să le iei în considerare atunci când cumperi o casă, printre care:

Să nu depășești un grad de îndatorare de 33% (adică rata la casă trebuie să fie maxim o treime din venitul tău net).

Să ai deja un fond de urgență care să-ți asigure minim 3 luni de cheltuieli.

Siguranța venitului, dar ce mai este sigur azi, așa că aș scoate asta.

Opțiune să poți vinde casa cu acordul băncii și să îi poți plăti creditul în avans din suma respectivă.

Trebuie să mergi la cumpărături de case: atât de banca unde să faci creditul, cât și de casă efectivă. În ambele merită să dedici timp și energie pentru că poți obține economii importante de bani.

Termenul pe care faci creditul. Creditul clasic de 30 de ani are avantajul că plătești o rata mică care ți-o poți permite mai ușor. În același timp, plătești cam de 3 ori suma creditului în dobânzi. Recomandarea mea e să-l iei pe 30 de ani, dar să faci un plan de a-l plăti mai repede în avans. Stabilește-ți ca obiectiv să plătești o rata extra/an. Astfel îl

vei achita cu 7 ani mai repede și vei economisi sume importante de dobânzi plătite.

Chirie vs. Cumpărat

Dacă te gândești că dai 500 euro pe chirie și rata la un credit ar fi tot atât, atunci de ce să nu îți cumperi casă, te înșeli. Pentru ca să cumperi o casa te va costa cu 40% mai mult decât prevezi tu: impozitele, asigurarea, reparațiile și mentenanța sunt principale elemente care măresc costul deținerii unei case.

Dacă vrei să faci acest pas, îți propun un test.

Dacă în prezent stai cu chirie și te gândești să faci credit, economiște timp de 6 luni 200 euro (40% din 500 euro). Fă-o la timp în fiecare lună, fără să întârzi nici o zi. Vezi dacă ești confortabil cu stilul tău de viață (fără cei 200 euro/lună). Dacă ambele condiții sunt îndeplinite timp de 6 luni, poți lua creditul.

Începe de undeva, nu cu cea mai scumpă casă pe care ți-o poți permite și nu o lua emoțional, știind că te vei despărți de ea peste câțiva ani. Întinde-te cât îți ajunge plapuma. Nu achiziționa o casă care să te destabilizaze financiar. O rata mai mică de 33% din venitul tău este acceptabilă. La prețurile actuale, care sunt la 50% față de maximele din 2008, mulți oameni cu venituri medii își pot achiziționa o casă.

7. Proprietăți pentru închiriat

În principiu atunci când cumperi proprietăți pentru a le închiria ai două obiective: Câștigul de capital din aprecierea valorii proprietății și cash flow pozitiv din închiriere.

Câștigul de capital se referă la faptul că te bazezi ca prețul imobilului să crească în timp, astfel încât să obții un profit între prețul la care revinzi și prețul cu care ai cumpărat.

Cash flow-ul pozitiv se referă la diferența între chiria care ți-o plătește chiriașul și toate costurile tale, care pot fi: rata la bancă, impozitul pe proprietate, amortizarea, cheltuieli de mentenanță etc.

Cea mai sigură strategie este să investești pentru cash flow pozitiv, astfel să nu fi afectat de piață imobiliară dacă este pe un trend ascendent sau nu. Câștigul de capital îl poți considera un bonus dacă apare. În acest sens, al obținerii unui cash flow pozitiv din chirie, cheia este managementul proprietății, care îți poate maximiza cash flowurile și crește valoarea proprietății. De la reamenajare, la contracte cu furnizori, la a mai face o cameră, la a folosi altfel terenul etc., poți să crești valoarea și cash flow-urile proprietății.

Un alt aspect foarte important când investești în imobile este să o faci fără atașament emoțional. Adică să nu vezi o casă, să îți placă mult și să spui că trebuie pe asta să o cumperi. Din punctul meu de vedere, nici în cazul reședinței proprii nu trebuie să cumperi emoțional, ci strict ca o investiție.

Se spune că trebuie să "săruți mai multe broaște" până să cumperi un imobil. Adică să vezi 100, să selectezi 10, să negociezi cu 3 și să alegi 1.

8. Afacere

Afacerile, așa cum spunea Robert Kyiosaki, sunt diferite de a fi liber profesionist. Afacerile lucrează pentru tine și merg și dacă ești bolnav sau lipsești o perioadă mai lungă de la birou. Afacerile creează cea mai mare bogăție pentru că te folosești cel mai mult de pârghii în cadrul lor: timpul altor oameni, banii altor oameni etc.

O latură a afacerilor care pe mine mă fascinează este partea de infoprenariat. Adică să crezi produse informaționale gen cărți, cărți audio și alte programe care să le vinzi prin internet. Este una din cele mai eficiente modalități de a obține venit pasiv. Cu toate acestea este și una din cele mai competitive piețe pentru că pe internet există o cantitate enormă de conținut gratuit și greu poți convinge clienții să cumpere. Doar după ce ai stabilit o relație extrem de puternică cu ei.

9. Bursa

Atunci când cumperi o acțiune la o companie devii proprietar. Dacă de exemplu cumperi o acțiune Petrom, deții un procent foarte mic din companie și ai dreptul să primești dividend în concordanță cu numărul de acțiuni pe care le deții. Dacă compania nu ar fi listată pe bursă, tu ai rămâne cu acțiunea respectivă și vei primi dividend atâta timp cât compania înregistrează profit. Faptul că o companie este listată la bursă îți permite să vinzi acțiunea respectivă și să ai un câștig sau o pierdere de capital în funcție de diferența dintre prețul la care o vinzi și prețul la care ai cumpărat-o.

După cum aminteam, bursele au avut în istorie tendințe ascenden-
te și chiar în SUA, cea mai matură și dezvoltată piața de capital din
lume, în ultimii 70 de ani, randamentul mediu al investirii în acțiuni la
bursa a fost de 11%. Asta înseamnă că dacă investesc acum voi avea
în fiecare an o creștere de 11%. Nu, cu siguranță nu. Dar dacă ai un
orizont investițional de peste 10 ani poți avea o probabilitate destul de
bună că piața va fi în creștere.

10. Mărfuri

Investiția în mărfuri nu înseamnă că efectiv cumperi petrol și stai
cu cisternele în casă sau grâu și îți trebuie hambar. Cumperi titluri
de valoare care au ca active suport marfa respectivă. Această marfă
are un preț pe piețele internaționale care evoluează zilnic, asemenea
unei acțiuni.

Poți investi în aceste active și îți poți diversifica astfel portofoliul.
Sunt active cu grad mai mare de risc, fiind mulți speculatori pe aceste
piețe. Totuși, dacă ai cunoștințe macroeconomice și anticipezi trendu-
ri economice, poți câștiga destul de mult din aceste investiții.

11. Derivate

Produsele derivate sunt titluri de valoare care au ca active suport
alte titluri de valoare, de exemplu acțiuni sau sunt contracte la ter-
men ce au ca obiect prețul viitor al unui activ.

Aminteam anterior de headging. Poate fi făcut printr-un contract
de tip opțiune sau forward (câteva din produsele derivate). Sunt

destul de riscante aceste produse pentru că apare efectul de levier. Adică poți miza o sumă mai mică și câștiga foarte mult sau poți pierde foarte repede acei bani.

La noi există piața de la Sibiu care tranzacționează și e specializată pe produse derivate.

12. Forex

Cred că ai auzit de Maria care a câștigat 300 de euro într-o zi pe piața Forex.

Pe piața Forex vindem și cumpărăm valută și așteptăm să câștigăm din evoluția prețului zilnic.

Spre deosebire de Bursă, piața Forex nu este reglementată, nu are autoritate de reglementare a pieței, cum este CNVM-ul pe piața de capital și astfel lasă loc mult mai multor speculații și actori care pot influența mult piața. Consider că o persoană individuală are foarte mic, dacă nu deloc, controlul pe această piață.

13. Colecții- foarte ilichide

Le-am pus ultimele pentru că nu mă pricep. Recunosc. Trebuie să înțelegi despre ce e vorba ca să investești în aceste active. De fapt despre asta este riscul în investiții- cu cât cunoști mai bine produsul respectiv, cu atât îți scade riscul. Din acest motiv educația financiară este atât de importantă.

Stai în 3 picioare

“Din cauză că nu poți bate piața în marea majoritate a cazurilor, diversificarea activelor ar trebui să fie focusul tău major ca strategie investițională pentru că este singurul factor asupra căruia ai controlul”

— **WILLIAM BERNSTEIN, *THE FOUR PILLARS OF INVESTING: LESSONS FOR BUILDING A WINNING PORTFOLIO***

Acesta este unul din secretele investițiilor - DIVERSIFICĂ!

Spuneam că sunt 2 moduri de a deveni bogat: Timp vs. Risc.

Regula clasică a investițiilor spune că riscul și randamentul sunt corelate. Adică: dacă îți asumi un risc mic și randamentul așteptat va fi mic, și invers, dacă îți asumi un risc mare și randamentul așteptat va fi pe măsură.

Banii sunt o parte din viața ta pentru că reprezintă timpul pe care l-ai petrecut pentru a-i face și din acest motiv trebuie să îi tratezi ca atare.

De aceea e important să urmezi pașii și să nu sari etape în piramida investițiilor, adică investește întâi în cunoscut înainte de a investi în necunoscut. Investește în lucruri pe care le înțelegi și unde ai educație și experiență.

La capitolul de investiții o să discutăm care este prioritatea (piramida) investițiilor, pașii de urmat.

Ca să poți trece la un nivel următor va trebui să plătești pentru asta, chiar să pierzi niște bani, pentru că de obicei când se întâlnesc

oamenii cu experiență cu cei cu bani, cei cu bani pleacă cu experiență, iar cei cu experiență pleacă cu banii. Așa că va trebui să îți plătești educația, dar important este cum o faci, cu ce sumă și ce înveți din asta; și mai ales să o faci conștient.

FEAR= Fail Early And Responsibly!

Evaluează-ți gradul de acceptare al riscului

Sunt două emoții esențiale care ghidează oamenii și îi motivează să acționeze: lăcomia și frica.

Deși lăcomia este asociată cu o conotație negativă, ea este o emoție umană pe care o avem toți și se presupune că ne dorim mai mult. Cu cât avem un grad mai mare de lăcomie, cu atât suntem mai dispuși să acceptăm riscuri mai mari. Cu cât avem un grad de frică mai mare, cu atât vom alege investiții mai sigure. Pentru a-ți da seama de stilul tău și ce te motivează, unele întrebări de genul următor s-ar putea să-ți fie utile: crezi că vrabia din mână valorează cât două ciori de pe gard? Care e suma maximă pe care o poți pierde într-o investiție? Când îți asumi riscuri, îți faci griji? Este esențial să ne cunoaștem personalitatea în plan financiar și să ne adaptăm strategia de investiții în funcție de aceasta.

În orice caz, indiferent de profilul tău de risc și investițional, există o regulă universal valabilă în investiții, regulă care te va salva din posibile situații dramatice.

Regula de aur: Diversifică portofoliul! Nu sta într-un picior, stai în trei: Coșul Siguranței, Coșul Investițiilor și Coșul Viselor.

Consecințele pe care le poate suporta un portofoliu nediversificat pot fi catastrofale în condițiile economiei de azi și a vitezei cu care se petrec lucrurile.

Revenind la analogia cu sprintul și maratonul, Coșul Securității reprezintă maratonul, iar Coșul Investițiilor reprezintă sprintul. Coșul Viselor este derivat din Coșul Investițiilor.

1. Coșul Securității

Ți s-a întâmplat să stai la coadă și să vezi că rândul de lângă se mută mai repede. Ne ducem acolo și când ajungem, vedem că rândul unde eram înainte a avansat foarte mult. La fel este și în investiții. Ne mutăm de la bancă la bursă că auzim ce randamente se obțin acolo. De obicei, când auzim acest lucru e prea târziu să te mai duci și tu. Trebuie să construiești Coșul Siguranței pentru că este singurul care funcționează indiferent de vremea de afară și te va salva în momentele dificile. Când firma ta va cădea, când la job vor fi probleme și poate vei lua o pauză, când investițiile mai riscante îți aduc pierderi mari, atunci vei spune „ce deștept am fost pentru că am salvat 10 lei/zi, niște bani pe care oricum i-ai fi cheltuit pe nimicuri, dar care în timp te vor face bogat”.

În Coșul Siguranței intră:

- **Fondul de siguranță.**
- **Casa proprie**
- **Asigurările**
- **Fondurile de pensii**
- **Bancă pentru locuințe**

Unul din clienții mei cu care fac coaching financiar este un antreprenor, care a câștigat mulți bani în termen de numai 2-3 ani. Lucrurile au mers foarte bine și toți banii pe care i-a acumulat i-a reinvestit în firmă sau îi ține în depozite. După ce am stat și am făcut planul financiar și obiectivele sale, a ajuns la concluzia că nu e sigur să îi țină numai în firmă pentru că există riscul să nu mai meargă la un moment dat și să piardă tot. Așa că planul include achiziția unui apartament și o expunere mică pe fonduri mutuale și bursă pentru a face treptat pașii și a căpăta experiența cu noile instrumente.

Cheia pentru Coșul Siguranței este “Plătește-te mai întâi pe tine însuși”!

Poți ajunge bogat doar aplicând această formulă de bază a finanțelor personale care funcționează de când lumea.

2. Coșul Investițiilor = pune banii la muncă!

“Cea mai mare parte a averii este rezultatul investițiilor financiare și nu al muncii!” - Richard Koch

Cum ar fi să ai un portofoliu diversificat în care banii să lucreze pentru tine ca tu să îți permiți să faci și activitățile care îți fac plăcere și să poți direcționa profiturile către proiecte și visuri ale tale.

Investițiile financiare dau naștere unor averi substanțiale datorită dobânzii compuse.

Ce este frumos este că banii nu se îmbolnăvesc niciodată, nu rămân însărcinați sau lipsesc nemotivați. Ei muncesc non-stop pentru tine dacă știi să îi pui la muncă.

Pune banii la muncă!

„Când banii tăi câștigă mai mult decât tine înseamnă că ești în mod oficial înstărit” - Dave Ramsey.

Ce intră în Coșul Investițiilor?:

- Acțiuni
- Imobile spre închiriat
- Fonduri mutuale
- Afaceri
- Mărfuri
- Alte instrumente financiare.

O să-ți mai spun un secret din finanțe. Prețul oricărui activ financiar, acțiune, imobil, afacere, etc. este egal cu suma cash flow-urilor viitoare pe care activul respectiv le generează, actualizate în prezent. De ce este asta relevant? Pentru că dacă știm că un activ e valoros, este o afacere solidă, de exemplu, chiar dacă pe piață investitorii acționează emoțional și vând acțiunile pentru că sunt speriați, dacă tu știi că pe termen lung acțiunea respectivă o să producă cash flow-uri imporante, poate te gândești să o păstrezi sau chiar să o cumperi dacă prețul scade. Poate fi chiar un avantaj că o cumperi la un discount.

3. Coșul Viselor

Acest coș reprezintă micile plăceri ale vieții pe care cu toții ni le dorim: casa de vacanță, mașina de lux, excursia într-o țară exotica, etc. O să mă întreb: *dar dacă nu iau credit sau nu cheltuiesc toți banii, cum o să mă mai bucur de aceste plăceri ale vieții?*

Sunt lucruri pe care toți trebuie să le avem și să le trăim pentru că merităm. Singura mea observație este că acestea nu sunt o prioritate, ci sunt niște recompense pentru amânarea plăcerii imediate. Astfel trebuie să devii mai disciplinat, să ai mai mult control asupra emoțiilor tale și astfel vei deveni mai puternic și vei atrage banii mai ușor în viața ta.

De unde vin banii pentru Coșul Visurilor? Îl alimentezi cu profiturile obținute din Coșul Investițiilor. Atunci când ai o creștere semnificativă a profitului dintr-o investiție, de exemplu la bursă, poți marca o parte din profit și poți direcționa această sumă către Coșul Viselor pentru a te recompensa cu lucrul mult visat.

Îmi aduc aminte și acum când vroiam să îmi schimb mașina în anul 2007, când bursa era pe maxim și vroiam să cumpăr o mașină nouă din profitul obținut din acțiuni. Dar lăcomia mea a fost mult prea mare, văzând profiturile uriașe care le obținusem, am vrut să îi mai țin ca să câștig mai mult. Ei bine, după numai câteva luni piața a început să scadă dramatic și cred că știi că în perioada respectivă (2007-2008) bursa a scăzut cu peste 70%. Dacă aș fi marcat o parte din profit, aș fi cumpărat mașina pe care mi-o doream gratis! Așa am învățat o lege importantă a investițiilor și anume că atunci când obții un profit însemnat este bine să marchezi jumătate din ei și să investești în altceva banii, fie altă investiție, fie îi direcționezi către Coșul Viselor.

Investițiile sunt foarte diverse și personale pentru fiecare individ. Nu există o rețetă unică standard pentru toată lumea, tocmai pentru că suntem cu toții diferiți, cu nevoi diferite, cu profile de risc aparte, cu așteptări și standarde diferite.

Întrebare pe care ți-o recomand să ți-o adresezi când vrei să faci o anumită investiție este următoarea: *Cum mă face să mă simt această investiție?* Dacă te stresează, atunci nu o face. Pentru că vei lua deciziile greșite, vei cumpăra și vei vinde în momente nepotrivite, pe baza emoțională. Fă investiții în instrumentele care te fac să te simți bine. Dar atenție! Să nu cazi în capcana confortului. Nu lăsa această afirmație de mai sus să te țină în zona de confort, adică să îți banii numai în depozite, doar pentru că nu ești dispus să plătești prețul educației financiare.

Regula este următoarea: *Investește în cunoscut, înainte să investești în necunoscut.*

Casa, Pensionarea, educația copiilor, plățirea în avans a datoriilor sunt cheltuieli cunoscute pe care trebuie să le prevezi și să te ocupi de ele, înainte de a investi pe bursă sau în piața imobiliară, de exemplu.

Un alt element important în investiții este timpul și trebuie să faci din timp un aliat, nu un inamic, așa cum percepi că trebuie să aștepti zeci de ani până să beneficiezi de randamente superioare.

Timpul poate fi cel mai bun prieten al tău din două motive: poți beneficia de miracolul dobânzii compuse și de trendul apreciativ al piețelor financiare pe termen lung.

Istoria a demonstrat că piața bursieră, piața imobiliară, pe perioade lungi de timp au avut creșteri semnificative. Piața bursieră în România a crescut în medie cu peste 30% pe an de la lansare până în prezent. Piața în Statele Unite, cea mai matură piața din lume, a crescut cu peste 8% în medie pe an în ultimii 50 de ani.

În prezent, indicii pe Bursa de Valori București sunt la jumătate față de maximele istorice din 2007, ceea ce ne poate duce cu gândul că ar fi un moment bun pentru a investi. Trebuie avut în vedere că bursa noastră este dependentă de fondurile de capital externe. În 2007, maximele au fost datorate infuziilor masive de capital extern. Dacă aceste fonduri străine vor reveni pe piață, atunci cu siguranță vom avea creșteri pe bursă și pe piața de real estate. Iar asta depinde de climatul economic național și internațional.

Cu toate astea, companiile puternice din punct de vedere fundamental al business-ului și mai ales dacă dau dividende în mod regulat, pot fi o variantă excelentă de investiție, chiar făcând abstracție de evoluția pe termen scurt a prețului.

Puncte cheie de reținut din Capitolul IX:

- Există două moduri (legale și morale) de a deveni bogat! Unul necesită timp, iar celălalt educație financiară și risc.
- Stai în trei picioare!
- Investițiile sunt foarte diverse și personale pentru fiecare individ. Nu există o rețetă standard.

X. STUDIAZĂ BANII

“Dacă vrei să devii bogat, întâi construiește o bogăție de cunoștințe. Învăță ceva nou în fiecare zi.”

Bert Whitehead

Educația financiară - unul din cele 3 domenii (pe lângă sănătate și relații/copii) în care trebuie să avem cunoștințe și să luăm decizia pentru noi, pentru că noi ținem cel mai mult la banii noștri.

Am fost întrebat de multe ori de participanții la seminarii și clienții de coaching financiar: dar cum pot învăța și să fiu atent la atâtea știri din piață, la cum se tranzacționează la bursă, ce au în portofoliu fondurile mutual? Este ca un part time job. Întrebarea mea este: de ce muncești pentru bani?

Câștigi bani pentru că vrei ca ei să aibă grijă de tine și trebuie să-i pui la muncă. Iar pentru asta trebuie să înveți să îi educi. Dacă consideri că este un chin și că îți ia timp, înseamnă că ai o relație defectuoasă cu banii. Așa cum eviți o persoană cu care nu îți face plăcere să discuți și nu o simpatizezi, așa se întâmplă și cu banii. Și ce e mai interesant este că așa cum persoana respectivă simte acel lucru și banii tăi simt asta. Dacă schimbi modul în care gândești și simți în legătură cu banii, îți va face plăcere să îi studiezi.

Câți bani vrei cu adevărat? Nu mă refer la suma pe care ți-o dorești, ci la suma pe care trebuie să o ai. Adică pentru ce sumă ești dispus să plătești prețul: timp, energie, creștere personală, investiție în mintea ta și în abilitățile tale, dedicare și perseverență?

Exemplu: Îmi doresc să învăț să dansez tango? Aș putea să învăț? Da! Sunt dispus să plătesc prețul? Nu! Nu sunt dispus să investesc sute de ore în asta.

Dacă vrei să devii bogat, trebuie să dedici zece mii de ore pentru asta, să înveți știința de a face bani. Ideea e că 10.000 de ore oricum vor trece. Depinde ce vei face cu ele.

Ziceam că pentru a deveni bogat ai nevoie de 10.000 ore de studiu și aplicare a principiilor banilor. Cartea asta îți va aduce câteva sute de ore pentru că este produsul studiului meu concentrat al banilor de câteva mii de ore. Din acest motiv și pentru că în câteva ore poți beneficia de sute de ore de studiu cred că este o investiție foarte bună.

Investiția în tine este cea mai sigură și cea mai rentabilă! Care este riscul? Nu există pentru că este singurul lucru pe care nu ți-l poate lua nimeni.

Investește în educația ta financiară și îți va aduce „randamente” pe mai multe planuri ale vieții decât îți poți imagina! Casa pe care ți-o dorești, mașina visată, călătoriile pe care vrei să le faci, toate vor veni prin investiția în tine și în mintea ta, pentru că mintea ta le va transpune în realitate.

Ca să poți să conștientizezi și să schimbi anumite credințe, să poți afla anumite strategii de cum să gestionezi mai bine banii și pentru a scurta mult acest drum, ai nevoie de ajutor exterior în prima fază. E la fel ca orice alt tip de ajutor ca al unui medic, avocat, instalator. Aceasta implică bani bineînțeles și probabil îți spui că nu ai bani și ești într-un cerc.

Am un singur răspuns: Dacă îți dorești cu adevărat să ieși din această „capcană a șoricelului”, cu siguranță vei găsi o soluție.

Și nu mă refer numai la cursurile mele. Sunt multe alte cursuri bune și programe de coaching financiar.

Cei care fac astfel de programe o fac în general pentru a ajuta oamenii (deși sunt și excepții) și sunt deschiși la propuneri.

Le poți propune anumite modalități de plată, îi poți ajuta la organizare sau altă formă de barter.

Ce vreau să faci diferența este povestea pe care ne-o spunem de multe ori: voi face asta când voi avea mai mulți bani. Voi economisi când voi avea mai mulți bani. Sau voi face când voi avea timp. Nu se va întâmpla. Momentul este acum când trebuie să începi să iei controlul asupra vieții tale financiare.

Lise Bourbeau spune foarte frumos „Motivul pentru care nu te poți înscrie la un curs de educație financiară pe care îl consideri că ar putea fi util este exact motivul pentru care trebuie să o faci. Lucrul care te împiedică a deveni ceva este cel care îți controlează viața” și de care trebuie să te eliberezi.

Dacă îți spui că nu ai bani, tocmai pentru că nu ai bani trebuie să

mergi. Dacă nu ai timp, tocmai pentru că nu ai timp trebuie să mergi.

Îți recomand la sfârșitul cărții, la bibliografie, cele mai bune surse de studiu al banilor pe care le cunosc, atât autori și traineri locali, cât și internaționali.

Puncte cheie de reținut din Capitolul X:

- Dacă vrei să devii bogat, întâi construiește o bogăție de cunoștințe. Învață ceva nou în fiecare zi.”
- Investiția în tine este cea mai sigură și cea mai rentabilă!
- Dacă îți dorești cu adevărat să ieși din această „capcană a șoricelului”, cu siguranță vei găsi o soluție.

XI. SUS, TOT MAI SUS! DUBLEAZĂ-ȚI VENITUL

„Bogăția este produsul abilității omului de a gândi”

Ayn Rand

Nu ești sărac pentru că nu ai bani, ci pentru că nu ai mijloacele necesare să aduci plus valoare.

Banii în forma în care îi știm azi au fost inventați ca mijloc de schimb pentru a facilita comerțul și a face. Dar banii au existat dintotdeauna ca și concept, doar forma lor s-a schimbat.

Toți am auzit de celebra zicală de pe vremea lui Benjamin Franklin: „Time is Money”. Are mult adevăr această vorbă, în sensul că există un schimb între timp și bani. Atunci când suntem mai tineri de obicei schimbăm timpul pe bani, iar apoi încercăm să cumpărăm timp.

Totuși, observația pe care o am la această expresie este că nu există în raport egal. Adică deși toți avem același timp de care dispunem, fie că suntem Bill Gates sau un muncitor în fabrică, nu avem venituri egale. Din alt punct de vedere, în același timp poți face foarte multe lucruri - poți fi foarte productiv sau să îl pierzi. Iar productivitatea ține de fapt de nivelul de energie pe care îl avem, coroborat cu valoarea și experiența pe care le-am acumulat în timp. Putem spune că timpul este nivelul tău de productivitate (energia și valoarea ta)?

Atunci, dacă banii sunt timp, iar timpul este energie și valoare, rezultă prin deducție că banii sunt energia și valoarea ta.

Diferența dintre oameni în venituri o face energia pe care o dau celorlalți, sub formă de plus valoare.

De multe ori ne întrebăm *de ce nu am suficienți bani? Cum de eu nu câștig la fel ca și colegul?*

Calitatea întrebărilor ne determină calitatea vieții! Întrebarea pe care trebuie să ne-o punem este de genul *cum pot deveni mai valoros? Cum îmi pot mări nivelul de energie?*

Care e cel mai important activ al nostru? Abilitatea de a câștiga bani = valoarea pe care o aduci în piață (nu are legătură cu valoarea noastră ca indivizi- aici toți suntem egali – așa ne-a creat Dumnezeu. Diferim însă în valoarea pe care o aducem “to the market place”).

Cum putem aduce mai multă valoare? Investind în tine și în mintea ta, în a citi zilnic, a merge la workshopuri relevante, a avea mentori, a experimenta și învața din greșeli.

Făceam un calcul în urmă cu câteva săptămâni la cât am investit în ultimii doi ani - peste 10.000 euro în cursuri: la Tony Robbins, T. Harv Ecker, program de coaching, program Rich Dad în SUA și câteva mii de ore de studiu al dezvoltării personale. E mult, e puțin... nu știu. Important este că a făcut o diferență mare în viața mea și încep să apară rezultate fantastice: sunt invitat să vorbesc la conferințe, am super clienți de coaching financiar, se leagă multe lucruri... și toate parcă au apărut ca de nicăieri.

Iar investiția nu se referă doar la bani, ci și la timp, dedicare, perseverență de a deveni un pic mai bun în fiecare zi.

Zig Zigler spunea: “You can get whatever you want în life, if you help enough other people get what they want”.

EXERCIȚIU:

a) Descrie cum ajuți oamenii! Care sunt beneficiile serviciului tău și a ceea ce faci?

b) Cum ai putea crește valoarea?

Cum creștem acest activ? Investind în noi!

Învățăm în 3 moduri:

- Direct: din experiențele noastre
- Indirect: din experiența altora (cărți, cursuri, programe etc)
- Mentorat sau “cum să furi meserie”.

Modelare= observare și imitare a strategiei interne și externe a modelului.

Mentorat = modelare + sfaturi din partea mentorului. Fii dispus să plătești un preț mare pentru a lucra pentru cei mai buni.

Mici sfaturi în modelare:

- Trebuie să știm să extragem elementele cheie, nu toate;
- “Fură” de la mai mulți și creează propriul tău stil;
- Aduagă ce citești și informații de la workshopuri;
- Adăugă ce experimentezi tu direct și retușează cu elementele care le-ai luat de la alții.

Legat de modelare, sau de fapt de cum sa nu faci modelare, am

auzit de la Liviu Păsat un banc foarte fain. Este cu Ion și Gheorghe.

Ion își pune tapet în cameră, iar Gheorghe care avea și el o cameră similară vine la Ion și îl întrebă: „Mai Ioane, câți metri de tapet ți-ai luat să-ți tapetezi camera?”. „24”, zice Ion. După câteva zile se întâlnesc din nou și Ion îl întrebă „Ți-ai tapetat camera?”. „Da, dar mi-au rămas 16 metri”. La care Ion spune: „Păi atâția mi-au rămas și mie.”...

Ciclul excelenței: teorie- practica- feed back- practică cu cap! Și se tot repetă.

Eu asta fac cu workshopul meu de educație financiară. Tot timpul îl îmbunătățesc, văd ce merge, iau feed back, apoi îmbunătățesc. Apoi merg la cursuri, am mentori și reiau ciclul.

Te invit să facem un exercițiu care s-ar putea să îți dea perspective noi și surprinzătoare.

Să presupunem că de mâine vei câștiga dublul sumei pe care o câștigi în prezent. Scrie cum ai cheltui efectiv pe 6 luni, dacă ai avea dublul sumei de bani pe care o câștigi în prezent. Unde s-ar duce banii tăi?

Dar dacă ai avea 10.000 euro pe luna? Pe ce ai cheltui banii în următoarele 6 luni?

Te invit să faci pe o foaie șase tabele și să vezi exact pe ce vei cheltui. Este un exercițiu revelator și vei putea trage unele concluzii interesante.

Puncte cheie de reținut din Capitolul XI:

- Nu ești sărac pentru că nu ai bani, ci pentru că nu ai mijloacele necesare să aduci plus valoare.
- Care e cel mai important activ al nostru? Abilitatea de a câștiga bani
- Dacă ai avea 10.000 euro pe luna? Pe ce ai cheltui banii în următoarele 6 luni?

XII. SPUNE DA UNEI VIEȚI ABUNDENTE!

**„O afacere care produce doar bani
este o afacere slabă”**

Henry Ford

Ai observat oameni în jurul tău care spun mereu cât de ocupați sunt? Că nu au timp de nimic altceva? Că sunt într-o cursă continuă? Și de multe ori nu sunt cei care au și rezultatele cele mai bune? Dar dacă se simt ocupați se simt bine pentru că simt că fac ceva, au activitate și le dă un sentiment de împlinire asta?

Eu am observat asta și nu cu mult timp în urmă asta făceam și eu - eram implicat în o mie de activități și investeam un efort moderat în prea multe lucruri în loc să depun un efort mare în unul sau două obiective majore care sunt cu adevărat importante pentru mine.

Iar constatarea majoră am avut-o acum ceva timp, când m-am revăzut cu o prietenă veche, cu Andreea și normal am întrebat-o ce mai face. “Sunt foarte ocupată, fac o mie de activități, foarte prinsă, dar e ok. Tu ce mai faci” mă întreba. Am stat un pic, m-am gândit si i-am raspuns “Eu, fac din ce în ce mai puține!” Se uită la mine foarte surprinsă si chiar ingrijorata și mă întreabă: “Ești bine? E totul în regulă?” “Da! Sunt foarte bine, din ce în ce mai bine!” :)

XII. Spune da unei vieți abundente!

Ei bine, cred că de multe ori trebuie să facem un pas înapoi și să respirăm, să ne reamintim care este de fapt scopul nostru și să luăm lucrurile mai ușor, focusându-ne pe ceea ce este important și esențial și eliminând restul.

Ce eliminăm? Întâlnirile, călătoriile, relațiile, ieșitul în cluburi, activitățile care nu ne duc mai aproape de obiectivul nostru.

Pentru ce ne dorim mai mult din toate? Pentru că avem atâtea oportunități în ziua de azi. Pentru că așa ne-a învățat societatea, pentru că ceilalți își doresc mai mult și mai mult și cumva noi suntem în competiție cu ei, pentru că așa am fost învățați.

Dar de fapt, care este scopul nostru, să avem mai mult din toate sau să fim fericiți?

Exercițiu:

Fă o listă cu toate activitățile tale zilnice.

Apoi elimină lucrurile și activitățile care nu au legătură, nu ne duc mai aproape de scopul nostru.

Spune nu! Nu pierdem prin eliminare, ci câștigăm timp pentru ce e important.

Ce înseamnă pentru tine o viață abundentă? Să ai mai mult sau să fii fericit?

Ce te face fericit?

Deși banii nu sunt totul, sunt un aspect foarte important al vieții noastre care ne ajută să fim împliniți pe toate planurile.

Depinde unde te afli în drumul spre abundență, dar este posibil să necesite să faci un timp unele compromisuri pentru ca apoi să trăiești viața pe care o meriți. Mă refer că o perioadă trebuie să îți cheltuielile sub atenție, să le redirecționezi către lucrurile care contează, către cele 20% care produc 80% din rezultate. Astfel vei putea pune banii la muncă și să obții siguranța, relaxarea și libertatea de a face ceea ce îți dorești.

Oare banii și lucrurile pe care le cumpăr cu ei o să mă facă fericit?

Care sunt valorile mele? Mi-am stabilit obiectivele financiare în funcție de/corelat cu valorile mele principale?

Eu sunt de părere că viața este mai mult decât despre bani și educația financiară este mai mult decât despre bani, este despre cum să fim mai împliniți, iar banii într-adevăr contribuie mult la asta, dar nu exclusiv.

Am văzut că de fapt nu vrem mai mulți bani pentru bani în sine, așa că trebuie să vedem ce alte aspecte ale vieții ne aduc împlinirea în afară de bani? De fapt care sunt valorile noastre? Ce e cu adevărat important pentru noi? Abia apoi ne putem seta obiective financiare în concordanță cu aceste valori.

Puncte cheie de reținut din Capitolul XII:

- “Eu, fac din ce în ce mai puține!”
- Ce înseamnă pentru tine o viață abundentă?
- Setează obiective financiare în concordanță cu valorile tale.

STRATEGIA PE SCURT

**„Crezi că banii sunt rădăcina tuturor relelor?
Te-ai întrebat vreodată care este rădăcina
tuturor banilor?”**

Ayn Rand

Avem nevoie de 5 pași pentru a ajunge la siguranță și stabilitate financiară:

1. Economisire rapidă: 500 sau 1000 euro, pe care să îi ții în contul curent sau cont de economii;
2. Formează sistemul de conturi automate (plătește-te întâi pe tine);
3. Formează fondul de urgență: minim echivalentul a 3 salarii pe care să le ții în depozite;
4. Plătește datoriile mici anticipat, începând cu cel cu soldul cel mai mic;
5. Fă-ți asigurările minime: casă și sănătate.

ÎNCHEIERE

Ai o opțiune:

Poți să continui obiceiurile de până acum și cum crezi că vei fi peste un an? Definiția nebuniei este să faci același lucru ca până acum și să aștepti rezultate diferite!

Sau poți urma cei 12”S” pe care ți i-am sugerat. Cum ar fi ca peste 1 an, să te uiți în urmă și să vezi că nu mai ai datorii, să te uiți la economiile care încep să se adune, la obiceiurile pe care ți le-ai format... într-un cuvânt, la persoana care ai devenit: responsabilă, în control asupra emoțiilor și banilor ei! Cum ar fi?

Tu ce vei alege?

Ar trebui cineva să-și cumpere o mașină de 50.000 de euro sau o casă de 500.000 euro? Bineînțeles. Problema este că mulți o fac atunci când nu își permit asta și se dezechilibrează financiar și de fapt în toate planurile vieții.

De aceea e important să urmăm pașii Strategiei pentru stabilitatea și succesul financiar, pentru a forma fundația solidă pentru o viață abundentă și așa cum ne-o dorim.

Tu ce persoană îți dorești să devii din punct de vedere emoțional, mental, spiritual și fizic?

Despre asta este educația financiară - despre cum să ne gestionăm mai bine aceste planuri:

- B (ucurie)- Spiritual- Recunoștință și Donații
- A (titudine) -Planul Emoțional: Relația cu banii
- N (ărav)- Planul Fizic: Strategiile de economisire, investiții etc.
- I (nformații) –Planul Mental: Convingerile, obiceiurile, tu! (primul pilon și cel mai important în educația financiară)- Cum să livrezi mai multă valoare

Cât de des te gândești la BANI? De acum, când te gândești la B.A.N.I., la ce te vei gândi?

B (ucurie)- A (titudine)-N (ărav)-I (nformații)

Obiceiurile pe care ni le formăm sunt cheia. Finanțele personale sunt în mare parte, compartament. Și ni le formăm în timp, repetând zilnic o acțiune: cum ar fi să economisim 1 leu/zi.

Cum ar fi să ai siguranța oferită de economiile pe care le-ai strâns? Să nu ai credite? Cum ar fi să ai casa visurilor tale și mai mult să plătești ipoteca în avans? Să ai bani să îți crești copiii în cele mai bune condiții și să îi trimiți la cele mai bune școli sau să ai grijă de părinții tăi când ajung la bătrânețe? Cum ar fi?

Este posibil și este simplu. **Totul pleacă de la a urma Strategia!** Și te provoc să faci primul pas chiar acum!

Te rog să iei chiar acum o bancnotă în mână, fie că e de 1 leu de 5 lei sau 10 lei - nu are importanță. Ia o bancnotă și ține-o în mâna dreaptă. Și așa vrea să iei chiar acum o decizie. Să folosești această bancnotă pentru unul din cele 4 domenii. Cum ar fi dacă vei folosi acești bani pentru a dona către o cauză care tu crezi că face o diferență. Cum ar fi să folosești acești bani să o ții aproape și la vedere în mod constant astfel încât să îți îmbunătățești relația cu banii, ca o relație importantă din viața ta. Cum ar fi să folosești această bancnotă pentru a începe un obicei de a economisi în mod constant, astfel încât peste 5 sau 10 ani să ai de 1000 de ori acești bani. Cum ar fi să folosești acești bani pentru a te educa astfel încât să câștigi de 2 sau 3 ori mai mult? Tu pe care o alegi?

Fie ca acesta să fie primul pas către un nou obicei financiar, care pe termen lung să-ți schimbe viața!

Sper să ne întâlnim cât de curând, iar până atunci,
mesajul meu către tine este:

**“Învață! Acționează și fă o Diferență!
Astăzi!”**

Dragoș

BIBLIOGRAFIE:

Liviu Păsat: www.trezeestebanii.ro

Eusebiu Burcaș: <http://www.burcash.ro/>

Andy Szekely: Money Mastery Boot Camp:

<http://university.bootcamp.ro/facultatile-bootcamp/money-mastery>

T Harv Ecker: Secretele Minții de Milionar: <http://www.harveker.com/>

Suze Orman: <http://www.suzeorman.com/>

David Bach: Automatic Millionaire: <http://www.finishrich.com/>

Dave Ramsey: Total Money Makeover: <http://www.daveramsey.com/home/>

Tony Robbins: <http://www.tonyrobbins.com/>

Robert Kyosaki: seria Rich Dad, Poor Dad: <http://www.youtube.com/watch?v=FzH2wz03c8>

Martin Lewis: <http://www.moneysavingexpert.com/>

Mai jos este o listă cu cărțile pe care le consider influente în domeniul prosperității și educației financiare:

- The Science of Getting Rich | **Wallace D. Wattles**
- Rich Dad Poor Dad | **Robert Kyosaki**
- As a Man Thinketh | **James Allen**
- How to Make One Hell of a Profit and Still Get to Heaven | **John F. Demartini**
- The Trick to Money is Having Some | **Stuart Wilde**
- The Art of Money Getting: Golden Rules for Making Money | **P. T. Barnum**
- Unlimited wealth: the theory and practice of economic alchemy | **Paul Zane Pilzer**
- The 4-Hour Workweek | **Timothy Ferriss**
- The Attractor Factor: 5 Easy Steps for Creating Wealth (or Anything Else) from the Inside Out | **Joe Vitale**
- Why You're Dumb, Sick & Broke: And How to Get Smart, Healthy & Rich! | **Randy Gage**
- The Dynamic Laws of Prosperity | **Catherine Ponder**
- Rich Dad's Cashflow Quadrant: Guide to Financial Freedom | **Robert T. Kyosaki**
- The Psychology of Selling: How to Sell More, Easier and Faster Than You Ever Thought Possible | **Brian Tracy**
- No B.S. Marketing to the Affluent: No Holds Barred, Kick Butt, Take No Prisoners Guide to Getting Really Rich | **Dan S. Kennedy**
- Time Management for Entrepreneurs | **Dan S. Kennedy**
- No B.S. Wealth Attraction in the New Economy | **Dan S. Kennedy**
- No B.S. Business Success | **Dan S. Kennedy**
- Questions That Sell: The Powerful Process for Discovering What Your Customer Really Wants | **Paul Cherry**
- Eat That Frog!: Get More of the Important Things Done, Today! | **Brian Tracy**
- Getting Things Done | **David Allen**
- Born Rich | **Bob Proctor**
- Secrets of the Millionaire Mind: Mastering the Inner Game of Wealth | **T. Harv Eker**
- I Can Make You Rich | **Paul McKenna**
- The 21 Success Secrets of Self-Made Millionaires | **Brian Tracy Money**
- The Law of Attraction: Learning to Attract Wealth, Health, and Happiness | **Esther And Jerry Hicks**
- Creating Money: Attracting Abundance | **Sanaya Roman**

Și câteva filmele pe Youtube:

■ <http://www.youtube.com/watch?v=XbadeGD85Ac&list=PLB834F0F64F4B3C02>

■ <http://www.youtube.com/watch?v=NADsMV-BNcl>

■ http://www.youtube.com/watch?v=4lq9bxJU_qc